

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA
LAFARGE CEMENT d.d.

Ljubljana, januar 2006

MATEJA ROZINA

IZJAVA

Študentka Mateja Rozina izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga izdelala pod mentorstvom mag. Urške Kosi, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 20.1.2006

Podpis: _____

KAZALO :

1	UVOD	1
2	PREDSTAVITEV PODJETJA	2
3	ANALIZA POSLOVANJA.....	5
3.1	ANALIZA SREDSTEV	6
3.1.1	<i>Obseg in struktura stalnih sredstev</i>	8
3.1.2	<i>Obseg in struktura gibljivih sredstev.....</i>	9
3.1.3	<i>Obračanje obratnih sredstev</i>	11
3.2	ANALIZA ZAPOSLENIH.....	14
3.2.1	<i>Število in dinamika zaposlenih</i>	14
3.2.2	<i>Izobrazbena struktura.....</i>	15
3.2.3	<i>Količnik tehnične opremljenosti</i>	16
3.3	ANALIZA NABAVE	17
3.4	ANALIZA PROIZVODNJE.....	19
3.4.1	<i>Spremljanje obsega in strukture količinske proizvodnje</i>	19
3.4.2	<i>Spremljanje stroškov proizvodnje.....</i>	20
3.5	ANALIZA PRODAJE	21
3.6	ANALIZA FINANCIRANJA.....	25
3.6.1	<i>Spremljanje obsega in strukture obveznosti do virov sredstev.....</i>	25
3.6.2	<i>Stopnja kapitalizacije in stopnja zadolženosti.....</i>	27
3.6.3	<i>Analiza finančne stabilnosti.....</i>	28
3.6.4	<i>Analiza plačilne sposobnosti</i>	30
3.7	ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA	31
3.7.1	<i>Analiza prihodkov.....</i>	32
3.7.2	<i>Analiza odhodkov</i>	33
3.7.3	<i>Analiza poslovnega izida.....</i>	35
3.8	ANALIZA POSLOVNE USPEŠNOSTI	36
3.8.1	<i>Analiza ekonomičnosti.....</i>	36
3.8.2	<i>Analiza produktivnosti dela.....</i>	37
3.8.3	<i>Analiza donosnosti.....</i>	39
4	SKLEP	40
	LITERATURA	42
	VIRI.....	43
	PRILOGE	

1 UVOD

V podjetjih se stalno sprašujemo, kaj bi se dalo izboljšati v poslovanju in tudi kako to storiti, saj konkurenca neposredno odpira ta vprašanja. Iskanje odgovorov na ta vprašanja je predmet vrste znanstvenih disciplin. Danes mednje sodijo vsaj upravljalno računovodstvo, poslovanje celovite kakovosti, analiza na osnovi usmernikov (benchmarking), kontroling, prenova poslovnih procesov (reinženiring) in analiza poslovanja. Slednja se je prva začela sistematično ukvarjati s preučevanjem možnosti za izboljševanje uspešnosti poslovanja podjetja, zato lahko rečemo, da je analiza poslovanja tradicionalna med poslovnimi vedami (Pučko, 2001, str. 3). Tudi sama se bom v nadaljevanju posvetila le-ti.

Podjetje Lafarge Cement d.d. se ukvarja s proizvodnjo cementa, pri čemer se ravna predvsem po ekonomskih motivih. Management podjetja največkrat zasleduje enega od naslednjih ciljev (Berk, Lončarski, Zajc, 2002, str. 6):

- maksimiranje dobička,
- maksimiranje prodaje,
- maksimiranje tržnega deleža,
- preživetje podjetja,
- doseganje zadovoljive višine dobička,
- vzdrževanje stabilne stopnje rasti prihodkov.

Sama sem naredila analizo poslovanja podjetja Lafarge Cement d.d. Analiza poslovanja je proces spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja kot priprava za odločanje v podjetju ali organizacijskih enotah o izboljšanju uspešnosti poslovanja s stališča uporabnika analiz (Lipovec, 1983, str. 31).

Analiza poslovanja je sestavljena iz več sestavin (Pučko, 2001, str. 5):

- procesa ali dejavnosti,
- objekta oziroma predmeta analize poslovanja,
- cilja analize kot spoznavanja ali odkrivanja pogojenosti oziroma kot ustvarjanja vpogleda v poslovanje podjetja,
- namena analize, ki se kaže kot ocena analiziranega objekta ter kot napor po izboljšanju poslovanja,
- metode kot določene poti do spoznanja.

Predmet analize je podjetje Lafarge Cement d.d. Predmet analize lahko sestavljajo trije deli: poslovanje podjetja, organizacija podjetja in okolje podjetja (Bošnjak, 1999, str. 12). Sama se bom v tej nalogi osredotočila le na poslovanje podjetja. Namen analize poslovanja je vplivanje na uspešnost poslovanja obravnavanega podjetja. Cilj analize je ugotoviti, kje v podjetju se pojavljajo problemi in kako bi jih lahko v podjetju odpravili. Metoda, ki jo bom uporabila pri analizi, je pregled literature ter podatkov podjetja Lafarge Cement d.d.

Diplomsko delo je sestavljeno iz več delov, pri čemer osrednji del predstavlja analizo poslovanja. Najprej sem analizirala sredstva, ki sem jih razdelila na stalna in gibljiva. Sledi analiza poslovnih funkcij, in sicer zaposlenih, nabave, proizvodnje, prodaje in nazadnje še financiranja. Na koncu sem naredila še analizo poslovnega uspeha in poslovne uspešnosti. Poslovanje podjetja sem primerjala tudi s poslovanjem podjetja Salonit Anhovo d.d., saj v Sloveniji cement proizvajata le ti dve podjetji. Podatke za konkurenta sem vzela iz iBONA.

Podatki o podjetju Lafarge Cement d.d. in Salonit Anhovo d.d. so izraženi vrednostno, zato sem jih morala zaradi primerljivosti podatkov v različnih letih inflacionirati z indeksi, ki jih navaja Statistični urad republike Slovenije. Podatke iz bilanc stanja za leto 2003 sem inflacionirala z indeksom cen življenjskih potrebščin, ki primerja raven cen v decembru tekočega leta z decembrom predhodnega leta. Ta indeks je znašal: $I_{dec.2004/dec.2003} = 103,2$. Podatke iz izkazov poslovnega izida za leto 2003 sem inflacionirala z indeksom povprečne rasti cen življenjskih potrebščin tekočega leta s predhodnim letom. Ta indeks pa je znašal: $I_{2004/2003} = 103,6$.

2 PREDSTAVITEV PODJETJA

Lafarge Cement d.d. je podjetje, ki se ukvarja pretežno s proizvodnjo cementa in je do prevzema poslovalo kot Cementarna Trbovlje d.d. Cementarna Trbovlje je začela delovati leta 1876 v okviru Trboveljske premogokopne družbe. Glavni razlog za ustanovitev podjetja v Trbovljah je bližina nahajališča surovine. Pomembna pa je bila tudi bližina rudnika, ki je z rjavim premogom zagotavljal osnovno gorivo. Najbolj se je Cementarna Trbovlje razvila po drugi svetovni vojni, ko je državno gospodarstvo potrebovalo velike količine cementa za obnovo objektov in infrastrukture. Podjetje se je lastninsko preoblikovalo leta 1997 in bilo vpisano v sodni register kot delniška družba. Največji delež so imeli v tistem času notranji delničarji, danes pa je podjetje v večinski lasti (99,6% vseh delnic) avstrijskega podjetja Lafarge Perlmöser AG. Cementarna Trbovlje je postala del mednarodnega podjetja Lafarge, ki je največji svetovni proizvajalec gradbenega materiala, in je prisotno v 75 državah, zaposluje pa 83.000 ljudi. Lafarge posluje na cementnem področju, področju agregatov in betonov, področju kritin in na področju mavca (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2001).

Zgodovina podjetja (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2005):

- 1876 – po opravljeni kolavdaciji na novo zgrajene cementarne se je začela redna proizvodnja roman cementa, nekoliko kasneje pa je stekla tudi proizvodnja manjših količin portlandskega cementa,
- 1939 – potrebe po cementu so zaradi gradnje cest narasle, cementarna pa je že dosegla mejno zmogljivost, zato je sledilo povečanje cementarne ter postavitev novih modernejših strojev,
- 1947 – pride do nacionalizacije trboveljske premogokopne družbe in s tem tudi cementarne,

- 1985 – obratovati je začela oprema, ki je omogočila kombinirano kurjenje v rotacijski peči (premog, antracit in mazut),
- 1991 – vlaganja v ekologijo oziroma prilagajanje novim okoljskim standardom,
- 2000 – začetek novega investicijskega cikla za spremembo načinov kurjenja in uporabe novih vrst goriv, avtomatizacija proizvodno-tehnološkega procesa ter nadaljnja vlaganja v prilagajanja evropskim okoljskim standardom,
- 2002 – avstrijski Lafarge Perlmooser AG, del multinacionalke Lafarge, pridobi 99,6% delnic Cementarne Trbovlje d.d.,
- 2003 – v maju se je podjetje Cementarna Trbovlje d.d. preimenovalo v Lafarge Cement d.d.,
- 2004 – v Mariboru so odprli distribucijski center.

V podjetju Lafarge Cement d.d. proizvajajo poleg cementa še nekatere druge proizvode. Proizvajajo še vezivo za pripravo malte za zidove in omete ter apnenčevo moko, ki je znana po izjemni čistosti, saj se vrednost apnenca giblje med 96,5% in 99,8%.

Na prodajo cementa vplivajo tudi gospodarske razmere. Po obdobju velike gospodarske recesije v letih 1991-1995, ugotavljajo v zadnjem obdobju v letih 1996-2000 enakomerno rast gospodarstva. Spodbudo gospodarskemu razvoju so dali predvsem nacionalni programi na področju infrastrukture, energetike in šolstva.

Eden pomembnejših pokazateljev gibanja gospodarstva je tudi poraba cementa na prebivalca. V obdobju 1986-1990 je bila v Sloveniji povprečna letna poraba na prebivalca 545 kg. Ta je v obdobju 1991-1995 padla na 425 kg. Najnižja je bila v letu 1993, in sicer 375 kg. V obdobju 1996-2000 pride do ponovnega dviga povprečne letne porabe na prebivalca. V letu 2000 je bila letna poraba na prebivalca 621 kg. Mejo razvitosti države predstavlja 550 do 600 kg porabljenega cementa na prebivalca letno. V Sloveniji je ta poraba torej nekoliko nad 600 kg (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2005).

Lafarge Cement d.d. je imel v svoji dolgoletni in bogati tradiciji pomembno vlogo pri razvoju in proizvodnji gradbenega materiala ter slovenskega gradbeništva nasploh. Kljub temu da ima Lafarge Cement d.d. le 38 odstotni tržni delež, ima v slovenskem prostoru pomembno vlogo, saj je podjetje locirano v osrčju Slovenije in je najbližje regijam, ki so in bodo največji porabniki cementa. Področja, na katera danes prodaja cement, so tako po lokaciji, kupcih in glede na prevozne stroške, tržno zelo zanimiva. Z dograditvijo avtocest in hitrih cest bodo ta še dostopnejša in glede na prevozne stroške cenovno ugodnejša. Kljub porastu deleža uvoza, delež prodaje na domačem trgu v zadnjem času narašča. Leta 2004 ima Salonit Anhovo d.d. 48% tržni delež, delež uvoza pa znaša 14%. Cement uvažajo predvsem iz Italije, Hrvaške in Madžarske. Prodaja cementa je močno odvisna od bližine trga. Salonit Anhovo d.d. tako proda veliko večino celotnega prodanega cementa v obalnem delu, na Notranjskem, na Gorenjskem, v osrednji in jugozahodni regiji. Lafarge Cement d.d. pa v večini oskrbuje

pomursko, podravsko, koroško, savinjsko, posavsko regijo in Zasavje (Interno gradivo podjetja Lafarge d.d., 2005).

Poraba cementa na prebivalca je bila v Sloveniji v preteklosti visoka predvsem zaradi gradnje avtocest. V prihodnosti računajo, da bodo več cementa prodali zaradi gradnje savskih elektrarn. Prodajo cementa je zelo težko povečevati. Podjetje ima sicer nekaj večjih kupcev in ti praviloma ne menjajo dobavitelja, zato je težko pridobiti nove večje kupce. Na novo lahko pridobijo le nekatere manjše kupce. Podjetje ne prodaja cementa investitorjem del, ampak ga prodajajo izvajalcem, ki ta dela izvajajo. Praviloma se ti sami odločijo za ponudnika cementa (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2005). Na višjo prodajo cementa bo vplivala večja gradnja v državi. Gradnja stavb se je v prvem četrtletju leta 2005 na medletni ravni povečala za 61,4%, okrepila se je tudi gradnja nestanovanjskih stavb za 22,1% (Ekonomsko ogledalo št. 7, 2005, str.3).

Prodaja cementa se je v letih od 1998 do 2004 nenehno povečevala z izjemo leta 2001, ko je glede na predhodno leto prodaja padla. V obdobju od 1998 do leta 2002 se je povečal BDP po kupni moči z izjemo leta 2001, ko je, tako kot prodaja cementa v podjetju, padel. V obdobju leta 1998 do 2004 se je zmanjševala tudi inflacija z izjemo leta 2000 in 2001, ko je glede na predhodno leto narasla. Zvišanje inflacije negativno vpliva na prodajo cementa v podjetju. Gospodarska rast bo v prihodnjih letih predvidoma okoli 4% (Ekonomsko ogledalo št.8-9, 2005, str.4). Na prodajo cementa vpliva tudi to, ali je leto volilno ali ne, saj se v predvolilnem letu prodaja poveča. Na prodajo cementa torej vpliva veliko število dejavnikov.

Značilnost cementne panoge je, da je kapitalno intenzivna in energetsko zahtevna, saj predstavljata glavni strošek gorivo in energija. Visok delež stroškov za energente, ki v podjetju Lafarge Cement d.d. pomeni od 20% do 40% v strukturi vseh stroškov, jo v primerjavi z ostalimi državami Evropske unije postavlja v ekonomsko neprimerljiv položaj. V Evropski uniji so cementarne optimizirale energetske bilance z znižanjem porabe neobnovljivih virov, predvsem dragega plina in mazuta. Za gorivo namreč uporabljajo energetske bogate odpadke, ki imajo v sestavi njihovih energetskih bilanc že okoli 45% delež, napovedujejo pa, da ga bodo povečale do 75%. V podobni cementarni v Avstriji trenutno uporabljajo 70% alternativnih goriv, v prihodnosti pa bi naj uporabljali kot energent samo alternativna goriva. Tudi Salanit Anhovo d.d. že uporablja alternativna goriva in skuša tako znižati stroške proizvodnje.

Z uporabo sekundarnih energentov z visoko energijsko vrednostjo bi se v prihodnosti lahko tudi v podjetju Lafarge Cement d.d. znižali stroški za energijo, njihovi imetniki pa bi se po drugi strani znebili odpadkov. Kot alternativna goriva se uporabljajo odpadki, ki imajo visoko energetsko vrednost: odpadna industrijska olja, plastika, živalske maščobe, kostna moka, lesni sekanci in lesna biomasa, pri čemer je pomembno, da ne vplivajo na kakovost cementa ter ne povzročajo dodatnih obremenitev okolja. V primeru uporabe alternativnih goriv se bo v podjetju zmanjšala tudi poraba premoga in nafte, ki ju na trgu primanjkuje. V podjetju lahko

dobijo dovoljenje za uporabo alternativnih goriv po izgradnji odžveplevalne naprave in vodnega stolpa, s katerim bi zmanjšali izpuste prahu. Proti uporabi alternativnih goriv pa je tudi določen del prebivalcev Zasavja. V podjetju jim bodo poskušali dokazati, da uporaba alternativnih goriv ne predstavlja nobene nevarnosti za okolje in ljudi. Ljudi bodo skušali informirati o uporabi alternativnih goriv. Pokazali jim bodo primernost peči, v kateri bodo sežigali odpadke, v posvete bodo vključili strokovnjake inštitutov, zagotovili prisotnost nekaterih članov civilnih združenj pri meritvah, organizirali bodo dan odprtih vrat, obisk cementarn, ki že uporabljajo alternativna goriva. V podjetju menijo, da prihaja do nasprotovanj tudi zaradi slabega komuniciranja z javnostjo v preteklosti in stanja emisij v preteklosti, zato so v občini postavili monitorje, ki spremljajo stanje emisij. V podjetju jim bodo poskušali pokazati, kaj pozitivnega podjetje prinaša v okolje: zaposlovanje, sponzorstva, donacije, pomoči ipd. (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2005).

V podjetju bodo leta 2006 začeli z gradnjo odžveplevalne naprave, ki bo trajno rešila problem emisij žveplovega dioksida. V podjetju se dalj časa zavedajo, da ugled podjetja že dolgo ne temelji samo na poslovni uspešnosti, temveč tudi na skrbi za zdravo, čistejše in prijaznejše okolje. Njihova skrb se kaže v novih znanjih, uvajanju novih tehnologij, gradnji sodobnih, ekološko nespornih objektov in naprav ter obnovi starih in namestitvi novih čistilnih kapacitet v njihov proizvodni sistem. Trudijo se, da bi bil njihov delež pri obremenitvi okolja čim manjši. V ta namen so obnovili elektrofilter v sistemu peči za žganje klinkerja, dogradili elektrofiltrski sistem na mlinu cementa, obnovili stare sisteme vrečastih filtrov in posodobili transportne sisteme. V kamnolomu uvajajo strožja merila pri pridobivanju surovin. V tovarni so porušili nekatere stare in dotrajane objekte, nekatere pa še nameravajo. Zgradili so sodobno in funkcionalno nakladalno postajo z novimi silosi za skladiščenje cementa. Poleg tega je bilo storjenih še veliko manjših izboljšav, vse zaradi reševanja ekoloških problemov. Na tem področju imajo v podjetju še veliko načrtov, ki jih nameravajo uresničiti v prihodnosti. Njihov tehnološko-proizvodni proces obremenjuje okolje predvsem z dimnimi plini in trdnimi delci (prahom). Emisije teh so se z vlaganjem sredstev v okolju prijaznejšo proizvodnjo že znatno zmanjšale, v prihodnosti pa naj bi se še bolj. V podjetju bi radi izboljšali varnost zaposlenih, zato so uvedli izobraževanja o varnosti in boljši nadzor nad varnostjo zaposleni. Raziskali bodo tudi možnosti za uvedbo alternativnih goriv in zmanjšali emisije prahu in ogljikovega dioksida v okolico podjetja. Naredili bodo tudi zaprt krogotok vode, ki omogoča nekakšno reciklažo vode ter skušali zmanjšati porabo energije. Posodobili bodo tudi nakladalno postajo, s čimer bodo skrajšali čas nakladanja. V prihodnosti nameravajo kupiti tudi betonarno (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2005).

3 ANALIZA POSLOVANJA

V analizi poslovanja, ki jo je mogoče narediti na dva načina, bom torej skušala analizirati poslovanje podjetja Lafarge Cement d.d. Začnem lahko z ocenjevanjem prve faze reprodukcijskega procesa in končam z ocenjevanjem poslovnega uspeha in poslovne uspešnosti. Možna pa je tudi obratna pot, ko najprej ocenjujem poslovni uspeh in poslovno

uspešnost, potem pa iščem vzroke za ugotovljene problemske položaje na tem področju z ocenjevanjem problemskih položajev še v drugih delih reprodukcijskega procesa (Pučko, 2001, str. 49). Sama se bom lotila analize po prvi poti predvsem zato, ker se mi zdi ta pot bolj pregledna.

3.1 ANALIZA SREDSTEV

Podjetje potrebuje za svoje delovanje določena sredstva. Sredstva v podjetju lahko opredelimo kot stvari, pravice in denar, ki jih uporablja podjetje v samem podjetju ali pa jih vlaga v druga podjetja s ciljem, da bi dosegla kar najboljši poslovni rezultat (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 81).

Sredstva delimo na več različnih načinov. Lahko jih delimo tudi po času trajanja. Po tem kriteriju jih delimo na dolgoročna in kratkoročna. Dolgoročna sredstva so v podjetju prisotna več kot 1 leto. Sem spadajo:

- opredmetena osnovna sredstva,
- neopredmetena dolgoročna sredstva,
- dolgoročna finančna sredstva,
- dolgoročne poslovne terjatve.

Dolgoročna sredstva imajo naslednje značilnosti (Needles, Powers, 1998, str. 444):

- njihova doba koristnosti je daljša od enega leta,
- pridobljena so za opravljanje dejavnosti,
- ta sredstva niso namenjena prodaji.

Kratkoročna sredstva so v podjetju prisotna manj kot 1 leto. Sem spadajo:

- zaloge,
- kratkoročne terjatve iz poslovanja,
- kratkoročne finančne naložbe,
- denarna sredstva,
- aktivne časovne razmejitve.

V Sloveniji je najpogostejša delitev sredstev na stalna in gibljiva, ki jo priporočajo tudi Slovenski računovodski standardi. Ta delitev je navedena tudi v spodnji tabeli.

Iz Tabele 1 na strani 7 je razvidno, da so se celotna sredstva leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 1,47%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja gibljivih sredstev, ki so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 19,84%. Stalna sredstva so se v proučevanem obdobju zmanjšala za 7,15%. V letu 2004 se je v primerjavi z letom 2003 spremenila tudi struktura sredstev. V tem obdobju so se gibljiva sredstva povečala za 5,78 odstotnih točk, stalna pa za enako število odstotnih točk zmanjšala.

Tabela 1: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) sredstev v podjetju Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

	2003	%	2004	%	I_{04/03}
Stalna sredstva	8.209.080,12	68,06	7.622.247,00	62,28	92,85
Neopredmetena dolgor. sred.	31.294,37	0,38	33.133,00	0,43	105,88
Opred. osnovna sredstva	7.526.518,42	91,69	6.960.413,00	91,32	92,48
Dolgoročne finančne naložbe	651.267,34	7,93	628.701,00	8,25	96,54
Gibljiva sredstva	3.851.658,26	31,94	4.615.846,00	37,72	119,84
Zaloge	612.931,63	15,91	968.831,00	20,99	158,07
Kratkoročne poslovne terjatve	2.048.282,64	53,18	1.911.390,00	41,41	93,32
Kratkoročne finančne naložbe	1.133.564,28	29,43	1.672.868,00	36,24	147,58
Dobroimet. pri bank., čeki in got	56.862,17	1,48	50.227,00	1,09	88,33
AČR	17,54	0,00	12.530,00	0,27	71.436,72
Skupaj	12.060.738,38	100,00	12.238.093,00	100,00	101,47

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Tabela 2: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) sredstev konkurenta na dan, 31.12.2004 in primerjava s predhodnim letom

	2004	%	I_{04/03}
Stalna sredstva	25.776.758,00	79,43	119,37
Neopredmetena dolgoročna sred.	61.493,00	0,24	86,85
Opredmetena osnovna sredstva	16.371.282,00	63,51	117,67
Dolgoročne finančne naložbe	9.343.983,00	36,25	122,77
Gibljiva sredstva	6.675.617,00	20,57	87,35
Zaloge	1.644.758,00	24,64	137,55
Poslovne terjatve	3.051.144,00	45,71	87,68
Kratkoročne finančne naložbe	1.049.107,00	15,72	42,67
Dobroimet. pri bank., čeki in got	920.852,00	13,79	189,69
AČR	9.756,00	0,15	42,58
Skupaj	32.452.375,00	100,00	111,00

Vir: iBON za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 2 je razvidno, da so se celotna sredstva konkurenta leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečale za 11,00% zaradi povečanja stalnih sredstev za 19,37%. Gibljiva sredstva so se v enakem obdobju zmanjšala za 12,65%. Stalna sredstva predstavljajo skoraj 80% sredstev podjetja.

V obeh podjetjih so se sredstva leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala, vendar so se pri konkurentu povečala za 9,53 indeksi točk več. Pri konkurentu so se povečala stalna sredstva in padla gibljiva, v podjetju Lafarge Cement d.d. pa so se povečala gibljiva sredstva in padla stalna. Tudi deleži posameznih vrst sredstev so se gibali ravno obratno. Pri konkurentu se je delež stalnih sredstev povečal, v podjetju Lafarge Cement d.d. pa zmanjšal.

Padec stalnih sredstev lahko v kapitalno intenzivnih panogah pomeni tudi to, da podjetje ne investira dovolj, da so zgradbe, ki jih ima podjetje v lasti stare, ter da imajo zaposleni na voljo za delo slabo in staro opremo.

3.1.1 Obseg in struktura stalnih sredstev

Stalna sredstva so dolgoročno vezan del premoženja podjetja, ki ostaja nespremenjen daljše časovno obdobje v podjetju, in del svoje vrednosti (ne pa tudi svoje snovi) prenaša na proizvode (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 81).

Obstaja več delitev stalnih sredstev. Glede na obliko lahko stalna sredstva razdelimo na (Hočevar, Igličar, Zaman, 2000, str. 40):

- opredmetena osnovna sredstva,
- neopredmetena dolgoročna sredstva,
- dolgoročne finančne naložbe.

Največji del med stalnimi sredstvi v proizvodnem podjetju zavzemajo opredmetena osnovna sredstva, ki obsegajo zemljišča, zgradbe, proizvodjalno opremo, drugo opremo, osnovno čredo in večletne nasade. Neopredmetena dolgoročna sredstva zajemajo naložbe v pridobljene dolgoročne pravice industrijske lastnine, dolgoročno odložene stroške in naložbe v dobro ime prevzetega podjetja. Dolgoročne finančne naložbe so večinoma naložbe v kapital drugih podjetij ali v finančne dolgove drugih podjetij, države, območja in občine ali drugih izdajateljev, pojavljajo pa se tudi kot finančna sredstva drugačne dolgoročne narave, ki niso vezana na proizvodnjo in opravljanje storitev v proučevanem podjetju. Dolgoročne poslovne terjatve se ne štejejo k dolgoročnim finančnim naložbam (Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS), 2002, str. 24-40).

Tudi v podjetju Lafarge Cement d.d. imajo največji delež med stalnimi sredstvi opredmetena osnovna sredstva, kar je razvidno iz zgornje tabele.

Iz Tabele 1 na strani 7 je razvidno, da se je obseg stalnih sredstev v podjetju Lafarge Cement d.d., kot sem že omenila, leta 2004 v primerjavi z letom 2003 znižal za 7,15%. Do tega je prišlo zaradi zmanjšanja opredmetenih osnovnih sredstev za 7,52% in dolgoročnih finančnih naložb za 3,46%. Neopredmetena dolgoročna sredstva so se v istem obdobju povečala za 5,88%. Deleži posameznih vrst stalnih sredstev glede na celotna stalna sredstva se v obeh proučevanih letih niso bistveno spremenili. Za proizvodna podjetja je značilno, da imajo večji delež stalnih sredstev kot storitvena podjetja. Delež stalnih sredstev se je v podjetju zmanjšal predvsem zaradi zmanjšanja opredmetenih osnovnih sredstev. V podjetju so veliko investirali v obdobju od 2000-2002, nato pa jih je prevzel nov lastnik. V tistem času so močno posodobili proizvodnjo tako, da danes poslujejo z najmodernejšo opremo in stroji. Politika novega lastnika pa je, da prihaja v posameznih podjetjih ciklično do večjih novih investicij. V

podjetju Lafarge Cement d.d. bodo tako začeli z novo večjo investicijo v višini približno 10 milijonov evrov v letu 2006. Podjetje bo v bližnji prihodnosti izvedlo nekatere investicije, da bi z njihovo pomočjo bolj ekološko poslovalo, ne bo pa posodabljalo stavb, opreme in podobno. Te investicije ne bodo povečale poslovne uspešnosti podjetja, ampak so nujne za njegov obstoj.

Iz Tabele 2 na strani 7 je razvidno, da so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 pri konkurentu povečala opredmetena osnovna sredstva za 17,67%, dolgoročne finančne naložbe pa za 22,77%. V enakem obdobju so se neopredmetena dolgoročna sredstva zmanjšala za 13,15%.

Do razlike v obeh podjetjih pride že pri primerjavi posamezne vrste sredstev med vsemi stalnimi sredstvi. V podjetju Lafarge Cement d.d. je delež opredmetenih osnovnih sredstev višji kar za 27,81 odstotnih točk in delež dolgoročnih finančnih naložb manjši za 28,00 odstotnih točk. Neopredmetena dolgoročna sredstva so se v podjetju Lafarge Cement d.d. povečala, zmanjšala so se pa opredmetena osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe. V konkurenčnem podjetju so se indeksi gibalni ravno v obratni smeri.

3.1.2. Obseg in struktura gibljivih sredstev

V podjetju se poleg stalnih sredstev pojavljajo tudi gibljiva sredstva, za katera je značilno, da v poslovnem procesu spreminjajo svojo obliko. Najprej so to predmeti dela, ki prehajajo v proizvod, to je v zalogo v podjetju, ko pa je proizvod prodan, pridobi podjetje terjatve, ko so te plačane, pa pridobi podjetje denar. S tem denarjem lahko nakupi nove predmete dela (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 90) .

Glede na obliko delimo gibljiva sredstva na (Hočevar, Igličar, Zaman, 2000, str. 49):

- zaloge,
- dolgoročne terjatve iz poslovanja,
- kratkoročne terjatve iz poslovanja,
- kratkoročne finančne naložbe,
- denarna sredstva,
- aktivne časovne razmejitve.

Ločimo več vrst zalog (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 91): zaloge surovin in materiala, zaloge drobnega inventarja in embalaže, zaloge nedokončanih proizvodov, zaloge dokončanih proizvodov in zaloge trgovskega blaga. Terjatve so na premoženjskih in drugih razmerjih zasnovane pravice zahtevati od določene osebe plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravilo kake storitve. Poslovne terjatve so terjatve, ki jih ima podjetje do kupcev. Kratkoročne finančne naložbe so sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, kratkoročno povečevalo svoje prihodke. Denarna sredstva ima lahko podjetje v domači ali tuji

valuti. Ima jih predvsem za pokrivanje obveznosti, lahko pa jih nalaga tudi v osnovna sredstva ali jih porabi za druge namene. Z aktivnimi časovnimi razmejitvami razumemo odložene odhodke in predhodno nezaračunane prihodke (Turk et al., 1999, str. 128).

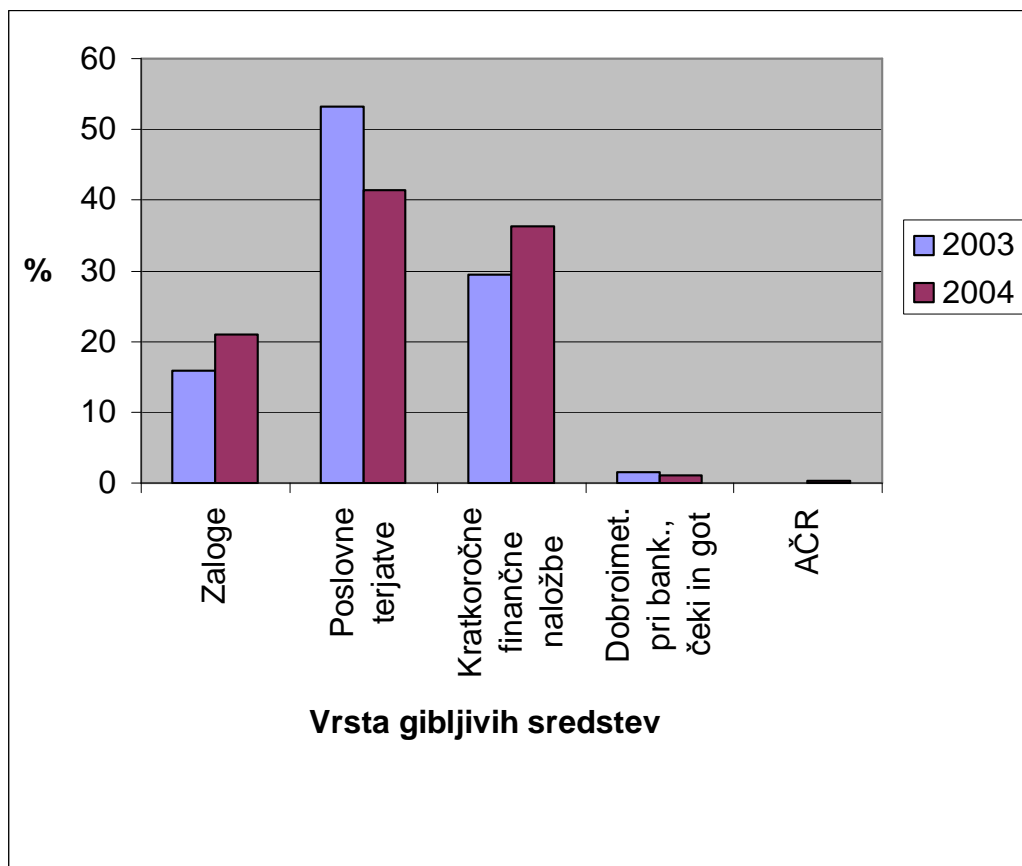
Iz Tabele 1 na strani 7 je razvidno, da so se celotna gibljava sredstva leta 2004 v podjetju Lafarge Cement d.d. v primerjavi z letom 2003 povečala za 19,84%. Do tega povečanja je prišlo, ker so se v tem obdobju povečale zaloge za 58,07% in kratkoročne finančne naložbe za 47,58%. V enakem obdobju so se zmanjšale kratkoročne poslovne terjatve za 6,68% in dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina za 11,67%. Močno pa so se v letu 2004 v primerjavi z letom 2003 povečale aktivne časovne razmejitve, ki so se povečale kar za 71.336,72%, vendar to nima velikega vpliva na celotna gibljava sredstva, saj znaša delež aktivnih časovnih razmejitev po povečanju le 0,27%. V letu 2004 so se v primerjavi z letom 2003 spremenili tudi deleži posameznih skupin gibljivih sredstev med celotnimi gibljivimi sredstvi. Zaloge so se v tem obdobju povečale za 5,08 odstotnih točk, kratkoročne finančne naložbe za 6,81 odstotnih točk, že prej izpostavljene aktivne časovne razmejitve pa za 0,27 odstotnih točk. Kratkoročne poslovne terjatve pa so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšale za 11,77 odstotnih točk, delež dobroimetij pa se je zmanjšal za 0,39 odstotnih točk. Zaloge so se povečale, ker je podjetje ob nespremenjeni prodaji več proizvedlo. V podjetju so imeli konec leta 2004 visoke zaloge zato, ker je potekal v začetku naslednjega leta remont. Podjetje je imelo večje zaloge končne proizvodnje tudi čez leto, ker ima na razpolago za proizvodnjo le eno proizvodno linijo in se lahko pojavi problem v primeru okvar. Izpad proizvodnje je sicer zavarovan, vendar lahko to pripelje tudi do izgube trga, kar pa podjetje težko nadomesti.

Iz Tabele 2 na strani 7 je razvidno, da so se gibljava sredstva konkurenta leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšala za 12,65%. Do tega zmanjšanja je prišlo, ker so se zmanjšale poslovne terjatve za 12,32%, kratkoročne finančne naložbe za 57,33% in aktivne časovne razmejitve za 57,42%. V enakem obdobju so se povečale zaloge za 37,55% in dobroimetja pri bankah, gotovina in čeki za 89,69%.

V obeh podjetjih so se povečale zaloge in zmanjšale poslovne terjatve. Ostale kategorije se gibljejo v nasprotni smeri. V podjetju Lafarge Cement d.d. so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečale kratkoročne finančne naložbe in aktivne časovne razmejitve, dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina pa so se zmanjšali. Tudi deleži posameznih vrst gibljivih sredstev med vsemi gibljivimi sredstvi so nekoliko drugačni. Kratkoročne finančne naložbe predstavljajo leta 2004 v podjetju Lafarge Cement d.d. 36,24%, pri konkurentu pa 15,72%. Razlika se kaže tudi pri dobroimetjih pri bankah, gotovini in čekih, ki znašajo v Lafarge Cement d.d. 1,09%, pri konkurentu so večji in znašajo 13,79%. Pri ostalih deležih ni tako velikih razlik. V obeh podjetjih so se povečale zaloge, saj se zavedajo, da so lahko včasih stroški zalog nižji kot izpad proizvodnje v primeru okvar. V obeh podjetjih imajo tudi rezerve končnih proizvodov, da lahko pokrijejo povpraševanje. Konkurent ima večino sredstev kot dobroimetja pri bankah, v gotovini in na računih, v podjetju Lafarge Cement d.d. pa imajo sredstva raje v kratkoročnih naložbah, saj dobijo zanje še finančne prihodke.

Deleži posameznih skupin gibljivih sredstev v podjetju Lafarge Cement d.d. so se v proučevanih letih glede na vsa gibljiva sredstva spremenili, zato jih bom prikazala v sliki.

Slika 1: Struktura gibljivih sredstev (v %) v podjetju Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

3.1.3 Obračanje obratnih sredstev

Obratna sredstva so ožji pojem, kot gibljiva sredstva, ki sem jih omenila zgoraj. Gibljiva sredstva obsegajo obratna sredstva, poleg tega pa še kratkoročne finančne naložbe.

Obratna sredstva se spreminjajo iz ene oblike v drugo in najmanj enkrat v letu zaključijo reprodukcijski proces. Pri obratnih sredstvih ugotavljamo hitrost obračanja, ki jo izračunamo s trajanjem enega obrata v dnevih ali pa s koeficientom obračanja, ki pove, kolikokrat v enem letu so se obratna sredstva pojavila v določeni obliki (Pučko, Rozman, 1993, str. 69). Pri obratnih sredstvih je torej zelo pomembno, kako hitro se ta sredstva obrnejo. Hitreje kot se obračajo obratna sredstva, manj jih v podjetju potrebujejo za normalno poslovanje.

Količnik obračanja obratnih sredstev, obračanja zalog in obračanja terjatev do kupcev ter kazalec trajanja obrata obratnih sredstev, obrata zalog in obrata terjatev do kupcev sem izračunala po naslednjih formulah (SRS, 2002, str. 214):

količnik obračanja obratnih sredstev = (odhodki iz poslovanja – amortizacija) / povprečna obratna sredstva,

kazalec trajanja obrata = 365 dni / količnik obračanja obratnih sredstev,

koeficient obračanja zalog = (odhodki iz poslovanja – amortizacija) / povprečne zaloge,

trajanje enega obrata zalog = 365 dni / koeficient obračanja zalog,

koeficient obračanja terjatev do kupcev = (prihodki od prodaje) / povprečne terjatve do kupcev,

dnevi vezave terjatev do kupcev = 365 dni / koeficient obračanja terjatev do kupcev.

Tabela 3: Količnik obračanja obratnih sredstev, zalog in terjatev do kupcev ter kazalec trajanja obrata obratnih sredstev, zalog in terjatev do kupcev v podjetju Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004

Element	2003	2004	I _{04/03}
Odhodki iz poslovanja v 1000 SIT	6.556.915,48	7.345.400,00	112,03
Stroški amortizacije v 1000 SIT	622.104,53	775.598,00	124,67
Povprečna obrat. sred. v 1000 SIT	3.120.552,60	2.830.535,99	90,71
Povprečne zaloge v 1000 SIT	722.854,87	790.881,32	109,41
Prihodki od prodaje v 1000 SIT	7.936.428,22	8.157.126,00	102,78
Povprečne terjatve do kupcev v 1000 SIT	2.359.073,61	1.979.836,32	83,92
Količnik obračanja obratnih sredstev	1,90	2,32	122,04
Kazalec trajanja obrata obrat. sred.	191,92	157,26	81,94
Koeficient obračanja zalog	8,21	8,31	101,18
Kazalec trajanje obrata zalog	44,46	43,94	98,84
Koeficient obrač. terjatev do kupcev	3,36	4,12	122,47
Kazalec traj. obrata terjatev do kupcev	108,49	88,59	81,65

Vir: Letna poročila podjetja Lafarge Cement d.d. za leta 2002, 2003 in 2004.

Iz Tabele 3 je razvidno, da so se odhodki iz poslovanja leta 2004 v primerjavi z letom 2003 v podjetju Lafarge Cement d.d. povečali za 12,03%, stroški amortizacije za 24,67%, povprečne zaloge za 9,41% in prihodki od prodaje za 2,78%. V enakem obdobju so se zmanjšale povprečne terjatve do kupcev za 16,08% in povprečna obratna sredstva za 9,29%. Količnik obračanja obratnih sredstev se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal z 1,90 na 2,32 kar predstavlja povečanje za 22,04%. En obrat obratnih sredstev se je skrajšal s 191,92 na 157,26 dni, kar predstavlja skrajšanje za 34,66 dni ali za 18,06%. Koeficient obračanja zalog se je v enakem obdobju povečal z 8,21 na 8,31, kar predstavlja povečanje za 1,18%. En obrat zalog se je skrajšal s 44,46 na 43,94 dni, to je za 0,52 dni ali za 1,16%. Koeficient obračanja terjatev do kupcev se je v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003

povečal s 3,36 na 4,12, to je za 22,47%. Kupci so v povprečju leta 2003 poravnali svoje obveznosti v 108,49 dneh, leta 2004 pa v 88,59 dneh. Čas plačevanja se je v povprečju glede na predhodno leto skrajšal za 19,90 dni ali za 18,35%.

Tabela 4: Količnik obračanja obratnih sredstev, zalog in terjatev do kupcev ter kazalec trajanja obrata obratnih sredstev, zalog in terjatev do kupcev pri konkurentu leta 2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	2004	I _{04/03}
Odhodki iz poslovanja v 1000 SIT	8.918.300,00	87,94
Stroški amortizacije v 1000 SIT	852.186,00	45,22
Povprečna obrat. sred. v 1000 SIT	5.408.367,09	99,81
Povprečne zaloge v 1000 SIT	1.420.267,17	102,15
Prihodki od prodaje v 1000 SIT	11.809.079,00	88,88
Povprečne terjatve do kupcev v 1000 SIT	3.265.516,78	93,76
Količnik obračanja obratnih sredstev	1,49	97,87
Kazalec trajanja obrata obrat. sred.	244,73	102,17
Koeficient obračanja zalog	5,68	95,63
Kazalec trajanje obrata zalog	64,27	104,57
Koeficient obrač. terjatev do kupcev	3,62	94,79
Kazalec traj. obrata terjatev do kupcev	100,93	105,50

Vir: iBON za leta 2002, 2003 in 2004.

Iz Tabele 4 je razvidno, da se je količnik obračanja obratnih sredstev pri konkurentu leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšal z 1,52 na 1,49, kar je za 2,13%. En obrat obratnih sredstev se je v tem obdobju podaljšal z 239,53 na 244,73 dni, to je za 2,17% ali za 5,20 dni. Koeficient obračanja zalog se je v enakem obdobju zmanjšal s 5,94 na 5,68, to je za 4,37%. Zaloge so se obrnile leta 2003 v 61,46 dneh, sedaj pa se je en obrat podaljšal za 2,81 dni ali za 4,57%. Koeficient obračanja terjatev do kupcev se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšal s 3,82 na 3,62, kar predstavlja zmanjšanje za 5,21%. Kupci so v povprečju plačevali svoje obveznosti leta 2003 v 95,67 dneh, leta 2004 pa v 100,93 dneh. Čas plačevanja obveznosti se je tako v povprečju podaljšal za 5,50% oziroma za 5,26 dni.

V podjetju Lafarge Cement d.d. so se leta 2004 obratna sredstva, zaloge in terjatve do kupcev obračale hitreje kot pri konkurentu. Podjetje Lafarge Cement d.d. tako potrebuje za poslovanje manj obratnih sredstev, ker gredo ta sredstva večkrat na leto skozi poslovni proces, kar pozitivno vpliva na poslovanje podjetja. Za podjetje je boljše, da se zaloge hitreje obračajo, ker predstavlja ležanje zalog v skladišču za podjetje določen strošek. Za podjetje je boljše tudi, če kupci čim hitreje plačujejo svoje obveznosti. V podjetju Lafarge Cement d.d. so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 vse tri vrste obračanja skrajšale, pri konkurentu pa so se v enakem obdobju podaljšale.

3.2 ANALIZA ZAPOSLENIH

Izhodišče vsakega poslovnega procesa je delo. Nosilci dela pa so zaposleni, ki lahko bistveno vplivajo na uspešnost poslovanja podjetja. V podjetju pa je pomembno zaposlovanje pravih ljudi, ki se morajo tudi v prihodnosti dodatno izobraževati ter osebno razvijati. S tem podjetje povečuje človeški kapital, s katerim razpolaga (Olve, Roy, Wetter, 1999, str. 201).

V nadaljevanju sem naredila nekatere podanalize, ki so se mi zdele bolj pomembne za poslovanje obravnavanega podjetja.

3.2.1 Število in dinamika zaposlenih

V podjetju se število zaposlenih že nekaj časa zmanjšuje in enako je bilo tudi v proučevanih letih. Število zaposlenih lahko ugotovimo na več načinov. Lahko upoštevamo zaposlene v kadrovskih evidencah. Obseg kadra lahko ugotovimo tudi na podlagi števila ljudi, ki so prišli na določen dan na delo. V podjetju lahko posamežjo tudi stanje na posameznih delovnih mestih v določenem trenutku ali pa upoštevajo pri izračunu opravljene delovne ure (Pučko, 2001, str. 64). Sama sem upoštevala število zaposlenih na dan 31.12.

Dinamika zaposlenih je kazalec, ki pokaže, kakšen je delež zamenjanega osebja v določenem obdobju glede na povprečno število zaposlenih v istem obdobju. Fluktuacija vpliva na uspešnost poslovanja, zato jo skušajo v podjetju čim bolj predvideti. Ločimo fluktuacijo, ki jo lahko v podjetju vnaprej predvidijo, in tisto, ki je ne morejo in predstavlja za podjetja velik problem.

Bruto koeficient fluktuacije = (število zamenjanega osebja v obdobju / povprečno število zaposlenih v obdobju)* 100.

Tabela 5: Število in dinamika zaposlenih v podjetju Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

	2003	2004	I _{04/03}
Število zaposlenih 31.12.	255	234	91,76
Dinamika zaposlenih v %	8,46	11,84	139,95

Opomba: Povprečno število zaposlenih je izračunano na podlagi dejansko opravljenih delovnih ur.

Vir: Letni poročili Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 5 na strani 14 je razvidno, da je bilo v podjetju 31.12.2004 zaposlenih 234 ljudi, kar je 21 oziroma 8,24% manj kot 31.12.2003. Zmanjšanje števila zaposlenih pa ni vplivalo na produktivnost dela, ker se je le-ta izboljšala.

Bruto koeficient fluktuacije je v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 znašal 11,84%, leta 2003 pa 8,46%, kar je razvidno iz Tabele 5. Bruto koeficient fluktuacije se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 39,95%. V obeh letih je šlo za normalno fluktuacijo (upokojitve, odpuščanje), ki so jo v podjetju vnaprej predvidevali in zato ni bistveno vplivala na uspešnost poslovanja.

3.2.2 Izobrazbena struktura

Podjetja se v današnjem času sprememb vedno bolj zavedajo pomena izobraženih delavcev. V proučevanem podjetju se stopnja izobrazbe nenehno povečuje, kar je razvidno tudi iz Tabele 6. Zaposleni se udeležujejo raznih izobraževanj (seminarjev), na katerih spoznavajo programe, tuje jezike in drugo. Tudi ta znanja izboljšujejo poslovno uspešnost, vendar niso prikazana v formalni stopnji izobrazbe, ki jo imajo zaposleni.

Tabela 6: Izobrazbena struktura v podjetju Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

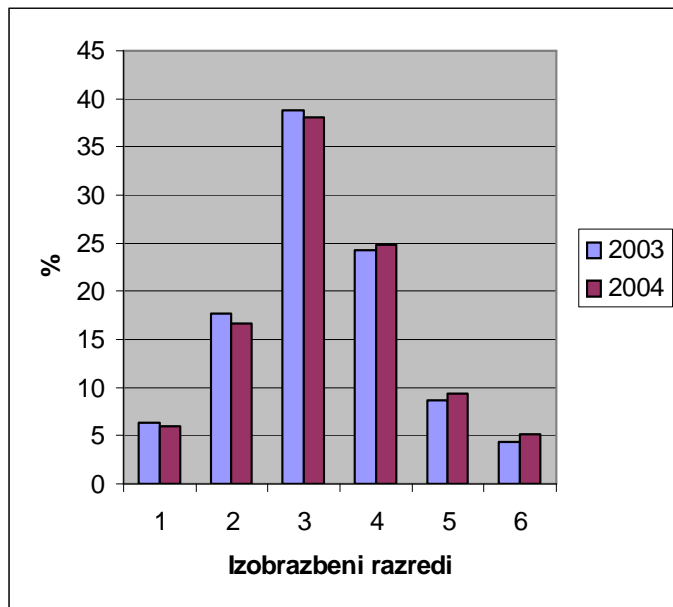
Stopnja izobrazbe	2003	%	2004	%	I _{04/03}
1. 1 nekvalificirani	16	6,27	14	5,98	87,50
2. 2,3 polkvalificirani, kvalificirani	45	17,65	39	16,67	86,67
3. 4 visokokvalificirani	99	38,82	89	38,03	89,90
4. 5 srednja šola	62	24,31	58	24,79	93,55
5. 6 višja šola	22	8,63	22	9,40	100,00
6. 7 visoka šola	11	4,31	12	5,13	109,09
Skupaj	255	100,00	234	100,00	91,76

Opomba: V podjetju drugi in tretji razred po izobrazbeni strukturi združijo. Na voljo sem imela le takšne podatke.

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

V podjetju Lafarge Cement d.d. se je število zaposlenih leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšalo za 21 ljudi oziroma za 8,24%. Leta 2004 se je v prvem razredu zmanjšalo za 12,50%, v drugem razredu za 13,33%, v tretjem razredu za 10,10% in v četrtem razredu za 6,45%. V petem razredu se število zaposlenih ni spremenilo, v šestem pa se je povečalo za 9,09%. Iz Tabele 6 je razvidno, da se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšal predvsem delež manj izobraženih, delež bolj izobraženih pa je naraščal. V prvih štirih razredih se je delež zaposlenih v posameznem razredu zmanjšal za okoli 1 odstotno točko, od petega razreda naprej pa se je ta delež za 1 odstotno točko povečal, kar prikazuje Slika 2.

Slika 2: Struktura izobrazbe v Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d za leti 2003 in 2004.

3.2.3 Količnik tehnične opremljenosti

Tehnična opremljenost dela zahteva bolj kvalificirane delavce in omogoča večjo produktivnost, kar zahteva tudi večja vlaganja v osnovna sredstva (Pučko, Rozman, 1993, str. 268).

Količnik tehnične opremljenosti = osnovna sredstva po nabavni vrednosti / povprečno število zaposlenih.

Količnik tehnične opremljenosti v 1000 SIT 2003 = $7.557.812,79 / 260 = 29.068,51$ SIT / zaposlenega.

Količnik tehnične opremljenosti v 1000 SIT 2004 = $6.993.546,00 / 245 = 28.545,09$ SIT / zaposlenega.

$$I_{04/03} = (28.545,09 / 29.068,51) * 100 = 98,20.$$

Leta 2004 se je količnik tehnične opremljenosti v primerjavi z letom 2003 zmanjšal za 1,80%. Opremetena osnovna sredstva na zaposlenega so se zmanjšala. Še posebej neugodno je, ker se je znotraj opremetenih osnovnih sredstev zmanjšala vrednost opreme. Zmanjšanje vrednosti opreme lahko pomeni tudi, da zaposleni nimajo pri delu na razpolago sodobne opreme, strojev, laboratorijske opreme itd.

Izračunala sem tehnično opremljenost dela konkurenta.

Količnik tehnične opremljenosti konkurenta v 1000 SIT 2003 = $13.983.260,47 / 455 = 30.732,44$ SIT / zaposlenega.

Količnik tehnične opremljenosti konkurenta v 1000 SIT 2004 = $16.432.775,00 / 430 = 38.215,76$ SIT / zaposlenega.

$I_{04/03} = (38.215,76 / 30.732,44) * 100 = 124,35$.

Leta 2003 znaša vrednost količnika tehnične opremljenosti konkurenta 30.732,44 SIT na zaposlenega, leta 2004 pa 24,35% več. Povečanje tega količnika pomeni, da imajo zaposleni na voljo sodobno opremo, stroje ...

Količnik tehnične opremljenosti leta 2004 v primerjavi z letom 2003 se je pri konkurentu povečal, v podjetju Lafarge Cement d.d. pa zmanjšal. Zmanjšanje tega količnika lahko negativno vpliva na poslovanje, povečanje pa pozitivno. V letu 2004 je vrednost osnovnih sredstev na zaposlenega pri konkurentu za skoraj 10 milijonov SIT večja. Pri konkurentu je vrednost količnika tehnične opremljenosti višja predvsem zato, ker imajo v podjetju zaposlene samo ljudi v upravi in tiste, ki sodelujejo pri proizvodnji cementa. V Lafarge Cement d.d. pa so zaposleni tudi ljudje, ki delajo v kuhinji, čistilke ipd. Vsi ti zmanjšujejo dodano vrednost zaposlenega.

V nadaljevanju sem naredila analizo nekaterih poslovnih funkcij. Analiza poslovnih funkcij v tej nalogi poteka po enakem vrstnem redu, kot se funkcije pojavljajo v poslovnem procesu. Tako sem najprej naredila analizo nabave, sledita analiza proizvodnje in analiza prodaje. Na koncu pa sem naredila še analizo financiranja, ki se pojavlja od začetka do konca poslovnega procesa.

3.3 ANALIZA NABAVE

Nabava je funkcija, pri kateri z nakupom, najemom ali drugim pravnim sredstvom pridobi podjetje opremo, material in storitve za uporabo v proizvodnji (Lysons, 2000, str. 1).

Nabava se torej nanaša predvsem na nakupovanje surovin, materiala, polizdelkov, sestavnih delov, energije itd. Nabava ima vedno večji pomen zaradi velikega prispevka k povečanju dobičkonosnosti z zniževanjem nabavnih stroškov. Nabavo lahko pojmujejo ožje, kot nakup po potrebi. Lahko pa jo pojmujejo tudi širše, kjer zavzema več nalog (Potočnik, 2004, str. 4, 6): raziskava nabavnega trga, načrtovanje nabave, oblikovanje nabavne politike, sklepanje nabavnih poslov, naročanje ter prevzemanje nabavljenega blaga.

Naloge nabave pa lahko navedemo tudi drugače. Nekateri navajajo naslednje naloge nabavne funkcije (Van Weele, 1998, str. 125):

- prispevek h kontinuiteti osnovnih dejavnosti podjetja: materiali in storitve bi naj bile na razpolago takrat, ko jih v podjetju potrebujejo,
- zagotoviti nadzor in tako zmanjšati stroške nabave,
- zmanjšati tveganje pri dobavi na dobavnih trgih,
- povečati prispevek pri inovacijah in v proizvodnem procesu,
- pomagati pri zunanji predstavitvi podjetja.

Obseg nabave spremljamo vrednostno. Nabavo lahko spremljamo po naslednjih strukturah (Pučko, 2001, str. 76, 77):

- po velikih skupinah surovin oz. materiala,
- po vrstah surovin oz. materiala,
- po vrstah surovin oz. materiala z vidika njihove namembnosti, to je, za katere vrste proizvodov oz. storitev ga potrebujemo,
- po stopnji deficitarnosti surovin oz. materialov,
- po nabavnih trgih,
- po stopnji uvedenosti v našo proizvodnjo,
- po ABC metodi.

Sama sem v spodnji tabeli nabavo razdelila na nabavo materiala, nabavo blaga in nabavo storitev.

Tabela 7: Vrednostni obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) nabave v podjetju Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004

	2003	%	2004	%	I_{04/03}
Stroški blaga	37.116,77	0,88	208.493,00	4,64	561,72
Stroški materiala	3.011.888,21	71,32	3.178.247,00	70,70	105,52
Stroški storitev	1.173.921,64	27,80	1.108.459,00	24,66	94,42
Skupaj	4.222.926,62	100,00	4.495.199,00	100,00	106,45

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Kot je razvidno iz Tabele 7, se je obseg nabave leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 6,45%. Do tega povečanja je prišlo predvsem zaradi povečanja stroškov blaga in stroškov materiala. Stroški blaga so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 461,72%, stroški materiala pa so se v istem obdobju povečali za 5,52%. Stroški storitev so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali za 5,58%. V letu 2004 pa so se spremenili tudi deleži posameznih stroškov med vsemi stroški. Delež stroškov blaga se je tako leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 3,76 odstotnih točk, delež stroškov materiala se je v istem obdobju zmanjšal za 0,62 odstotnih točk, delež stroškov storitev pa za 3,14 odstotnih točk.

Podjetje na nabavne pogoje ne more bistveno vplivati. Podjetje Lafarge Cement d.d. je del podjetja Lafarge. Za namen doseganja boljših pogojev nabave ima Lafarge skupino tako imenovanih market koordinatorjev, ki usklajujejo nabavo po posameznih tržnih segmentih. Centralizirano se zbirajo podatki o potrebah podjetja: potrebne količine, zahteve glede kakovosti ..., saj ima Lafarge večjo moč pri pogajanjih, ker nastopa na trgu s potrebami po večjih količinah. Včasih lahko podjetje (npr. Lafarge Cement d.d.) doseže boljšo ceno kot koordinator, vendar morajo kupiti blago pri dobaviteljih skupine Lafarge, kar je lahko za posamezno podjetje sicer dražje, a poveča dobrobit podjetja kot celote (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d., 2005).

3.4 ANALIZA PROIZVODNJE

Vsebina proizvodnega področja nalog je ustvarjanje poslovnih učinkov, ki se razlikujejo od uporabljenih izvornih prvin poslovnega procesa in se pojavljajo kot ustvarjeni proizvodi ali opravljene storitve. Pri odločitvah o tem, kaj, koliko, kako, kje in kdaj proizvoditi, pa tudi o tem, kako izrabljati zmogljivosti, kako preprečevati izgube med delovnim časom in tako naprej, so informacije o stroških posebnega pomena (Turk, Kavčič, Kokotec – Novak, 2003, str. 533, 534). Zanima nas predvsem, koliko porabimo pri proizvodnji proizvoda ali opravljanju storitve delovnih sredstev, predmetov dela in koliko dela morajo vložiti zaposleni, da naredijo proizvod ali opravijo storitev.

3.4.1 Spremljanje obsega in strukture količinske proizvodnje

V Tabeli 8 sem prikazala, koliko ton proizvodov so proizvedli v podjetju v letih 2003 in 2004.

Tabela 8: Proizvodnja cementa in klinkerja v podjetju Lafarge Cement d.d. v tonah v letih 2003 in 2004

Prizvod	2003	2004	I _{04/03}
Cement + THV	530.620,00	515.457,00	97,14
Klinker	342.291,00	378.549,00	110,59

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Kot je razvidno iz Tabele 8, se je proizvodnja cementa in THV-ja (maltit) 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšala za 2,86%, proizvodnja klinkerja pa se je v istem obdobju povečala za 10,59%. Klinker naredijo v podjetju in je surovina za pridobivanje cementa. Posebej se mi ga zdi smiselno omeniti zato, ker so v podjetju prodali manjšo količino klinkerja tudi kot končni proizvod. Proizvedenih proizvodov pa se mi na koncu tabele ni zdelo smiselno sešteti, ker se večina klinkerja vseeno porabi kot surovina pri proizvodnji lastnega cementa. Proizvodnja se je leta 2004 zmanjšala zato, ker je imelo podjetje v začetku leta remont, ki je trajal dalj časa, kot so predvidevali. V tem času je podjetje zamenjalo tudi energent. Kljub manjši proizvodnji

je podjetju uspelo pokriti potrebe kupcev s svojim cementom, ki so ga proizvedli že prej, in z uvoženim cementom. Za podjetje je pomembno, da v prihodnosti bolje predvidi, kako dolgo bo trajal remont in oblikuje za tisti čas nekoliko večje zaloge, ki pa so omejene z velikostjo skladišča, da jim ne potrebno prodajati uvoženega cementa. V podjetju v času remonta prerazporedijo ljudi iz proizvodnje v vzdrževalne ekipe in zaposlijo še približno 70 drugih izvajalcev, da bi bil remont čim krajši. Remont mora biti čim krajši tudi zato, ker so zime vse bolj mile in ker lahko gradbeniki betonirajo tudi pri vse nižjih temperaturah. Sezonska komponenta bo zaradi teh dveh vzrokov za to panogo čedalje manj značilna. V podjetju se držijo pravila, da lahko stroji stojijo le januarja, februarja in prvi teden septembra, sicer pa bi naj delali. Trenutno imajo izven tega obdobja v podjetju nekako 97% zanesljivost obratovanja.

3.4.2 Spremljanje stroškov proizvodnje

Stroške proizvodnje sem v spodnji tabeli razdelila po stroškovnih vrstah, in sicer na stroške materiala, blaga in storitev, stroške dela, stroške amortizacije in druge stroške, kamor spadajo vsi ostali stroški povezani s proizvodnjo.

Tabela 9: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) stroškov proizvodnje podjetja Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004

Element	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Stroški materiala, blaga in storitev	4.222.926,62	64,40	4.495.199,00	61,20	106,45
Stroški dela	1.400.561,15	21,36	1.368.223,00	18,63	97,69
Stroški amortizacije in odpisi vrednosti	785.326,33	11,98	968.709,00	13,19	123,35
Poslovni odhodki	148.101,38	2,26	513.269,00	6,99	346,57
Skupaj	6.556.915,48	100,00	7.345.400,00	100,00	112,03

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 9 je razvidno, da so se stroški proizvodnje v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 12,03%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja v posameznih skupinah. Stroški blaga, materiala in storitev so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 6,45%, stroški amortizacije in odpisi vrednosti za 23,35%, poslovni odhodki pa kar za 246,56%. K povečanju poslovnih odhodkov je veliko prispevalo oblikovanje dolgoročnih rezervacij za sanacijo kamnoloma, plačilo takse za ogljikov dioksid in plačilo embalažnine. Zakon o varstvu okolja določa, da mora povzročitelj onesnaževanja plačati okoljske dajatve, s katerimi država obdavčuje onesnaževanje (Uradni list Republike Slovenije, 2004). Embalažnina je strošek, ki določa, kolikšne so obveznosti podjetja na področju ravnanja z odpadno embalažo. Proizvajalci morajo na svoje stroške zagotoviti predpisano ravnanje z odpadno embalažo, ki zajema dostavljanje in predelavo embalaže (Uradni list RS, 2002 in 2000). Leta 2004 pa so se v primerjavi z letom 2003 zmanjšali samo stroški dela, in sicer za 2,31%. Delež posameznih skupin se je leta 2004 v primerjavi z letom

2003 spremenil za okrog 3 odstotne točke, posebej bi izpostavila povečanje deleža poslovnih odhodkov, ki se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal kar za 4,73 odstotnih točk.

3.5 ANALIZA PRODAJE

Proizvodnja proizvodov seveda sploh ni smiselna, če proizvedenih proizvodov ne moremo prodati, zato je za podjetje zelo pomembna tudi prodajna funkcija. Prodajna funkcija je torej ena izmed temeljnih funkcij proizvodnih organizacij, ki zagotavlja pretvarjanje izdelkov ali storitev v denar, s čimer zagotavlja nepretrganost celotnega poslovnega procesa (Lipičnik, 1999, str. 31). Pri odločanju o tem, kaj, komu, kako in po kakšni ceni prodajati, so zelo pomembne informacije o stroških. Od njih so odvisne prodajne cene, če jih je mogoče prosto določati, ali pa proizvodjalne usmeritve, če so prodajne cene že določene (Turk, Kavčič, Kokotec – Novak, 2003, str. 588).

Obseg prodaje opazujemo na temelju izdanih faktur za prodane proizvode ali storitve. Prodajo lahko spremljamo po naslednjih strukturah (Pučko, 2001, str. 114):

- po prodajnih trgih,
- po vrstah proizvodov,
- po vrstah prodaje,
- po prodaji izdelkov, trgovskega blaga, materiala in odpadkov,
- po stopnji uvednosti proizvodov ali storitev v poslovni program,
- po ABC metodi.

Sama sem naredila nekaj podanaliz prodaje, ki so se mi zdele pomembne. Tako sem razdelila prodane proizvode glede na vrsto proizvodov glede na to, kam so proizvode prodajali, glede na to, ali so prodajali vreče ali razsut tovor, in glede na to, ali so ga prodajali po železnici ali po cesti. Analizirala pa sem tudi prodajo cementa po mesecih.

Tabela 10: Obseg (v tonah) in struktura (v %) prodaje cementa, THV-ja in klinkerja v letih 2003 in 2004

Prodaja	2003	%	2004	%	I_{04/03}
Prodaja cementa + THV	531.215,00	100,00	512.966,00	96,29	96,56
Uvoz cementa + THV	0,00	0,00	19.773,00	3,71	/
Klinker	16,00	0,00	9,00	0,00	56,25
Skupaj	531.231,00	100,00	532.748,00	100,00	100,29

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 10 je razvidno, da se je prodaja proizvodov v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 0,29%. Do tega povečanja je prišlo predvsem zaradi uvoza cementa. Ta cement so nato prodali, cementa pa jim v letu 2003 ni bilo treba uvažati, ker so lahko z lastnim cementom pokrili celotno povpraševanje. Cement so morali leta 2004 uvažati, ker ga v začetku leta niso proizvodili sami. Z vedno večjo proizvodnjo in

visoko zanesljivostjo obratovanja skušajo pokriti vse povpraševanje po cementu. V čim krajšem času skušajo opraviti tudi redni letni remont.

Tabela 11: Obseg (v tonah) in struktura (v %) prodaje cementa, THV-ja in klinkerja podjetja Lafarge Cement d.d. doma in v tujini v letih 2003 in 2004

Trg	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Domači	467.814,00	88,06	478.866,00	89,89	102,36
Tuji	63.417,00	11,94	53.882,00	10,11	84,96
Skupaj	531.231,00	100,00	532.748,00	100,00	100,29

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 11 vidimo, da je do povečanja prodaje prišlo zaradi povečanja prodaje na domačem trgu, saj se je le ta leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 2,36%. V podjetju Lafarge Cement d.d. izvažajo svoje proizvode samo na Hrvaško, kjer pa se je prodaja leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšala za 15,04%. Iz tabele 11 je razvidno tudi to, da v podjetju večino proizvodov prodajo doma, kar je tudi značilno za to panogo. V obeh proučevanih letih se je spremenilo tudi razmerje v prodaji. Delež domače prodaje se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 1,83 odstotnih točk. Podjetje lahko največ cementa proda doma, v tujini pa le manjši del. Ta del cementa prodajo na Hrvaškem takoj za mejo, ker bi imeli kupci drugače s prevozom prevelike stroške. Podjetje bi moralo povečati prodajo doma, kar pa je zelo težko.

Tabela 12: Obseg (v tonah) in struktura (v %) prodaje cementa in THV-ja podjetja Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004 glede na način prodaje

Način prodaje	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Vreče	108.489,00	20,42	133.827,00	25,12	123,36
Rinfuza	422.726,00	79,58	398.912,00	74,88	94,37
Skupaj	531.215,00	100,00	532.739,00	100,00	100,29

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 12 lahko razberemo, da se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 v podjetju Lafarge Cement d.d. povečala prodaja vreč cementa in THV-ja, in sicer za 23,36%. Prodaja preko rinfuz oz. na rzsut način pa se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšala za 5,63%. Iz zgornje tabele lahko ugotovimo tudi, da prodajo večjo količino proizvodov v rzsutem stanju, vendar pa se je delež prodaje vreč v proučevanem podjetju leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 4,70 odstotnih točk. Za podjetje je bolje, če proda več cementa v rzsutem stanju, saj ima tako manj težav in stroškov s pakiranjem cementa v vreče.

Iz Tabele 13 je razvidno, da se je v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 prodaja po železnici zmanjšala za 11,98%, prodaja po cesti pa se je istem obdobju povečala za 0,81%. Delež prodaje po cesti predstavlja v podjetju Lafarge Cement d.d. bolj pomemben način, saj na ta način prodajo več kot 95% proizvodov. Delež prodaje glede na

prevozno sredstvo se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 ni bistveno spremenil. Železnica bi bila za cementarno zelo sprejemljiva, ker je zelo dostopna, saj se cementarna nahaja ob njej. Kupci pa ponavadi niso locirani v neposredni bližini železnice in bi morali vedno uporabiti še neko prevozno sredstvo. Ta način prevoza je tudi zelo drag in se na kratke razdalje ne izplača, ker je prevoz po cesti v tem primeru cenejši. V podjetju bi morali skrajšati čas nalaganja, zato bodo posodobili nakladalno postajo.

Tabela 13: Obseg (v tonah) in struktura (v %) prodaje cementa in THV-ja podjetja Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004 glede na prevozno sredstvo, ki ga uporabljajo pri prodaji

Način prevoza	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Po železnici	21.812,00	4,11	19.200,00	3,60	88,02
Po cesti	509.403,00	95,89	513.539,00	96,40	100,81
Skupaj	531.215,00	100,00	532.739,00	100,00	100,29

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Zelo zanimiva se mi zdi tudi prodaja cementa po mesecih, saj je v tej panogi prisotna sezonska komponenta, ki pa je odvisna predvsem od vremenskih pogojev.

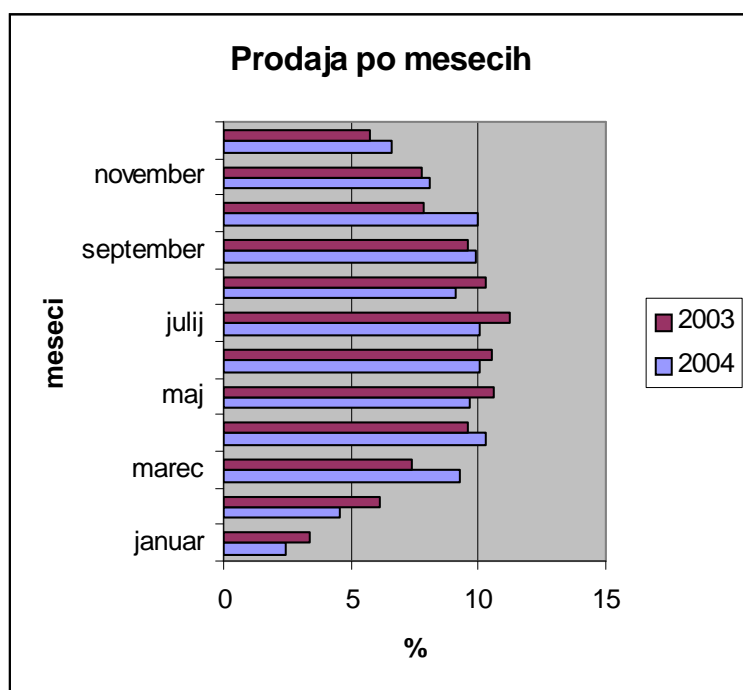
Tabela 14: Prodaja cementa (v tonah in %) po mesecih v podjetju Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004

PRODAJA PO MESECIH	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Januar	12.767,27	2,40	18.105,47	3,40	141,81
Februar	24.261,31	4,57	32.496,79	6,10	133,94
Marec	49.132,50	9,25	39.131,44	7,35	79,64
April	54.455,63	10,25	51.160,58	9,60	93,95
Maj	51.448,59	9,69	56.292,76	10,57	109,42
Junij	53.559,03	10,08	56.139,36	10,54	104,82
Julij	53.580,14	10,09	59.646,95	11,20	111,32
Avгust	48.341,26	9,10	54.846,77	10,30	113,46
September	52.478,06	9,88	50.883,71	9,55	96,96
Oktober	52.880,55	9,95	41.888,91	7,86	79,21
November	43.116,88	8,12	41.443,50	7,78	96,12
December	35.194,22	6,63	30.702,60	5,76	87,24
Skupaj	531.215,44	100,00	532.738,84	100,00	100,29

Vir: Interni podatki o prodaji podjetja Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004.

Iz Tabele 14 je dejansko razvidno, da je prodaja odvisna od gradbene sezone, saj je prodaja v zimskih mesecih majhna, najslabši prodajni meseci pa so december, januar in februar, česar se v podjetju zavedajo. V tistem obdobju opravijo redni letni remont. Sezonska komponenta je z razvojem na področju gradbeništva vedno manj izrazita, čeprav se še vedno najmanj gradi pozimi. Sezonska komponenta je še bolj razvidna v Sliki 3.

Slika 3: Prodaja v podjetju Lafarge Cement po mesecih v letih 2003 in 2004

Vir: Interni podatki o prodaji podjetja Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004.

Primerjava prodanih količin s konkurentom ni možna, ker za konkurenta nisem imela na voljo podatkov o prodanih količinah. V spodnji tabeli bom zato primerjala podatke o prihodkih iz poslovanja.

Tabela 15: Prihodki iz poslovanja (v 1000 SIT) v podjetju Lafarge Cement d.d. in primerjava s konkurentom v letih 2003 in 2004

	2003	2004	I _{04/03}
Lafarge Cement d.d.	7.789.852,87	8.492.168,00	109,02
konkurent	12.988.972,49	12.464.218,00	95,96

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004 in iBON za leti 2003 in 2004.

Prihodki iz poslovanja so se v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 9,02%. V enakem obdobju so se pri konkurentu prihodki iz poslovanja zmanjšali za 4,04%. Ker je cena cementa v obeh podjetjih približno enaka, lahko na podlagi teh podatkov sklepam, da se je prodaja v podjetju Lafarge Cement d.d. povečala bolj kot pri konkurentu, kar je glede na zapletenost povečevanja prodaje in stalnost določenih kupcev precej spodbudno.

3.6 ANALIZA FINANCIRANJA

V okviru finančnega področja nalog se ukvarjamo s preskrbo sredstev, z njihovim naložbenjem in smotrnim preoblikovanjem, z vračanjem sredstev in preoblikovanjem obveznosti do virov sredstev, ali z drugimi besedami, z vlaganjem in naložbenjem (Turk, Kavčič, Kokotec – Novak, 2003, str. 651, 652).

3.6.1 Spremljanje obsega in strukture obveznosti do virov sredstev

Spremljanje in ocenjevanje obsega in strukture obveznosti do virov sredstev se osredotoči predvsem na ugotavljanje, od katerih virov nabavlja podjetje finančne vire, kakšno sestavo virov ima in če je ta sestava ustrezna (Pučko, 2001, str. 131).

Tabela 16: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) obveznosti do virov sredstev podjetja Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

ELEMENT	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Kapital	10.532.219,45	87,33	10.673.950,00	87,22	101,35
Vpoklicani kapital	1.475.760,00	14,01	1.430.000,00	13,40	96,90
Kapitalske rezerve	7.647.872,33	72,61	7.410.369,00	69,42	96,89
Rezerve iz dobička	147.576,00	1,40	143.000,00	1,34	96,90
Preneseni čisti poslovni izid	0,00	0,00	865.588,00	8,11	/
Čisti posl. izid poslovnega leta	896.209,44	8,51	471.503,00	4,42	52,61
Prevrednoteni popravki kapitala	364.801,68	3,46	353.490,00	3,31	96,90
Rezervacije	227.908,94	1,89	460.235,00	3,76	201,94
Finančne in posl. Obveznosti	1.256.577,65	10,42	938.218,00	7,67	74,66
Kratkoročne finančne obveznosti	350.000,74	27,85	39.148,00	4,17	11,19
Kratkoročne posl. Obveznosti	906.576,91	72,15	899.070,00	95,83	99,17
PČR	44.032,34	0,37	165.690,00	1,35	376,29
Skupaj	12.060.738,38	100,00	12.238.093,00	100,00	101,47

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 16 lahko razberemo, da so se obveznosti do virov sredstev v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečale za 1,47%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja kapitala, ki se je v proučevanem obdobju povečal za 1,35%. Prav tako so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečale tudi rezervacije, ki so se povečale zaradi oblikovanja dolgoročnih rezervacij, ki bodo namenjene za sanacijo kamnoloma, in sicer za 101,94% ter pasivne časovne razmejitev, ki so se v tem obdobju povečale predvsem zaradi oblikovanja rezervacij za odhodke, in sicer za 276,29%. Finančne in poslovne obveznosti so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšale za 25,34%. Kapital se je v proučevanem obdobju povečal zaradi tega, ker so imeli leta 2004 tudi postavko čisti poslovni izid, saj so se vse ostale kategorije zmanjšale. V podjetju nimajo dolgoročnih poslovnih in dolgoročnih

finančnih obveznosti. Finančne in poslovne obveznosti so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšale zaradi zmanjšanja kratkoročnih finančnih obveznosti za 88,81% in zaradi zmanjšanja kratkoročnih poslovnih obveznosti za 0,83%. V podjetju obsega največji delež na pasivi kapital in to tako leta 2003 kot leta 2004. V letu 2004 pa je v primerjavi z letom 2003 prišlo tudi do sprememb deležev med obveznostmi do virov sredstev podjetja. Pri tem bi omenila preneseni čisti poslovni izid, ki ga leta 2003 sploh ni bilo, čisti poslovni izid poslovnega leta, ki se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšal za 4,09 odstotnih točk, ter finančne in poslovne obveznosti, ki so se v proučevanem obdobju zmanjšale za 2,75 odstotnih točk. Podjetje bi lahko krilo več investicij s tujimi viri, saj lahko podjetje s financiranjem z dolgom poveča donosnost kapitala, ki so ga v podjetje naložili lastniki, če je donosnost naložbe podjetja financirane z dolgom večja, kot so stroški obresti. Podjetje laže uporabi za financiranje naložb tuje vire, če ima v lasti osnovna sredstva, ki jih lahko, če zaide v težave, hitro proda in poravnava svoje obveznosti. Podjetje Lafarge Cement d.d. ima v lasti, kar nekaj takih osnovnih sredstev: avtomobili, rinfuze, tovornjaki, stroji. Podjetje Lafarge Cement d.d. ne bi smelo imeti težav s pridobivanjem novih tujih virov, saj nima bolj tveganih starih dolgov. Podjetje ni za financiranje naložb uporabljalo več tujih virov zato, ker jim lastnik ne dopušča prevelikega zadolževanja. Lastnik podjetja Lafarge Cement d.d., ki ima 10 odstotno letno stopnjo rasti, se zadolžuje sam, ker kupuje cementarne drugje po svetu, sedaj predvsem na Kitajskem. V podjetju Lafarge menijo, da se ne morejo zadolževati matično podjetje in še podružnice, zato se zadolžuje le matično podjetje, podružnice pa ne smejo biti prezadolžene. Podružnice ponavadi svoje investicije financirajo z lastnimi sredstvi. V primeru manjše zadolženosti podružnic ima lastnik boljše možnosti za pridobitev ugodnejših posojil (Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d.).

Tabela 17: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) obveznosti do virov sredstev konkurenta na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

ELEMENT	2004	%	I _{04/03}
Kapital:	23.467.059,00	72,31	111,08
Vpoklicani kapital	8.823.130,00	37,60	96,90
Rezervacije:	895.547,00	2,76	72,71
Finančne in posl. obveznosti:	8.022.165,00	24,72	117,41
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	4.327.821,00	53,95	117,76
Kratkoročne finančne in posl. obveznosti	3.694.344,00	46,05	117,00
PČR	67.604,00	0,21	148,27
Skupaj	32.452.375,00	100,00	111,00

Vir: iBON za leti 2003 in 2004.

Pri konkurentu sem imela na razpolago le podatke, ki so razvidni iz Tabele 17, in sicer so se obveznosti do virov sredstev konkurenta leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 11,00%. Kapital konkurenta se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 11,08%, čeprav se je vpoklicani kapital zmanjšal za 3,10%. V enakem obdobju so se zmanjšale tudi rezervacije, in sicer za 27,29%. Finančne in poslovne obveznosti so se povečale za 17,41%, in

sicer zaradi povečanja dolgoročnih finančnih in poslovnih obveznosti za 17,76% in povečanja kratkoročnih finančnih in poslovnih obveznosti za 17,00%. Pasivne časovne razmejitve so se v enakem obdobju povečale za 48,27%.

Obveznosti do virov sredstev so se v obeh podjetjih povečale, vendar pa so se pri konkurentu povečale za 9,53 odstotnih točk več. Kapital se je v obeh podjetjih gibal v isti smeri, se je pa pri konkurentu povečal kar za 11,08%, v Lafarge Cement d.d. pa le za 1,35%. Rezervacije so se pri konkurentu nekoliko zmanjšale, v Lafarge Cement d.d. pa povečale kar za 101,94%. Finančne in poslovne terjatve so se pri konkurentu povečale za 17,41%, v Lafarge Cement d.d. pa zmanjšale za 25,34%. Pasivne časovne razmejitve so se v podjetju Lafarge Cement d.d. povečale za 276,29%, pri konkurentu pa so se povečale za 48,27%. Za obe podjetji je značilno, da svoje naložbe v glavnem financirata z lastniškim kapitalom. Obe podjetji bi lahko, glede na poslovanje in panogo v kateri delujeta, več naložb financirali s tujimi viri. Konkurent ima lahko v primerjavi s podjetjem Lafarge Cement d.d. večji delež dolžniškega kapitala, kar si lahko privošči glede na to, da je njegovo poslovanje bolj donosno. Konkurent ima od leta 2000 novega lastnika, vendar pa je imel tudi pred letom 2000 zelo malo tujih virov (iBON, 1994-2004).

3.6.2 Stopnja kapitalizacije in stopnja zadolženosti

Stopnja kapitalizacije nam pove, kakšen je delež lastniškega kapitala med vsemi viri, stopnja zadolženosti pa pove, kakšen je delež tujih virov med vsemi viri. V naslednji tabeli bom izračunala stopnjo kapitalizacije in stopnjo zadolženosti (Pučko, 2001, str. 132).

Stopnja zadolženosti = tuji viri / vsi viri.

Stopnja kapitalizacije = 100% - stopnja zadolženosti.

Tabela 18: Stopnja kapitalizacije (v %) in stopnja zadolženosti (v %) v podjetju Lafarge Cement d.d. in pri konkurentu na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

Element	Lafarge Cement			Konkurent	
	2003	2004	I _{04/03}	2004	I _{04/03}
Tuji viri v 1000 SIT	1.256.577,65	938.218,00	74,66	8.022.165,00	117,41
Vsi viri v 1000 SIT	12.060.738,38	12.238.093,00	101,47	32.452.375,00	111,00
Stopnja zadolženosti	10,42	7,67	73,58	24,72	105,78
Stopnja kapitalizacije	89,58	92,33	103,07	75,28	98,24

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004 in iBON za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 18 je razvidno, da se v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 stopnja kapitalizacije ni bistveno spremenila. V podjetju se je v istem obdobju stopnja

zadolženosti zmanjšala za 26,42%. Iz tabele je razvidno, da je podjetje pri poslovanju zelo konzervativno in ne izkorišča dovolj finančnega vzvoda, saj je stopnja zadolženosti zelo nizka. Podjetje ima nizko stopnjo zadolženosti zato, ker bi lahko preveliko zadolževanje podjetja Lafarge Cement d.d. in lastnika povzročilo probleme v poslovanju celotne multinacionalke.

Stopnja kapitalizacije se je pri konkurentu leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšala za 1,76%, stopnja zadolženosti pa povečala za 5,78%.

Pri konkurentu se je leta 2004 povečala stopnja zadolženosti, v podjetju Lafarge Cement d.d. pa stopnja kapitalizacije. Stopnja zadolženosti je pri konkurentu nekoliko višja, vendar ne presega 25%. Podjetje Lafarge Cement d.d. se ne sme preveč zadolžiti, vendar pa je nizka zadolženost značilna tudi za konkurenta. Obe podjetji, ki v Sloveniji proizvajata cement, ne izkoriščata dovolj finančnega vzvoda in bi lahko več svojih investicij financirali s tujimi viri.

3.6.3 Analiza finančne stabilnosti

Količnik finančne stabilnosti nam pove, s kolikšno finančno stabilnostjo imamo opraviti v podjetju. Vrednost količnika finančne stabilnosti mora biti okrog 1, če hoče podjetje finančno stabilno poslovati. Če je vrednost kazalca pod ena, bo imelo podjetje težave z zagotavljanjem svoje likvidnosti, kajti del dolgoročno vezanih sredstev financira s kratkoročnimi viri. Če pa je vrednost kazalca nad 1, potem ima podjetje prevelike dolgoročne vire sredstev, kar pa je praviloma nesmotrno (Pučko, 2001, str. 141).

V podjetju lahko izračunamo naslednje kazalnike finančne stabilnosti (SRS, 2002, str. 213):

- koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev,
- koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev,
- koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev,
- koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in normalnih zalog.

Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev = kapital / osnovna sredstva.

Koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev = kapital / dolgoročna sredstva.

Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev = vsota kapitala in dolgoročnih dolgov ter dolgoročnih rezervacij / dolgoročna sredstva.

Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in normalnih zalog = vsota kapitala in dolgoročnih dolgov ter dolgoročnih rezervacij / dolgoročna sredstva + zaloge.

Tabela 19: Kazalci finančne stabilnosti v podjetju Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003 in 2004

Element	2003	2004	I _{04/03}
Kapital v 1000 SIT	10.532.219,45	10.637.950,00	101,00
Osnovna sred. v 1000 SIT	7.557.812,79	6.993.546,00	92,53
Dolgoročna sredstva v 1000 SIT	8.209.080,12	7.622.247,00	92,85
Dolgoročne rezervacije v 1000 SIT	227.908,94	460.235,00	201,94
Zaloge v 1000 SIT	612.931,63	968.831,00	158,07
Koef. kapitalске pokritosti osnovnih sredstev	1,39	1,52	109,15
Koef. kapitalске pokritosti dolgoročnih sredstev	1,28	1,40	108,78
Koef. dolgor. pokrit. dolgor. sred.	1,31	1,46	111,08
Koef. dolg. pokritosti dolg. sred. in norm. zalog	1,22	1,29	105,91

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 19 je razvidno, da se je koeficient kapitalске pokritosti osnovnih sredstev leta 2004 v primerjavi z letom 2003 v podjetju Lafarge Cement d.d. povečal za 9,15%. Koeficient kapitalске pokritosti dolgoročnih sredstev se je v enakem obdobju povečal za 8,78%, koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in normalnih zalog pa za 5,91%. Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev se je v enakem obdobju povečal za 11,08%. Vsi izračunani koeficienti so v obeh letih večji od 1, kar pomeni, da podjetje nima finančnih težav. Podjetje lahko vsa dolgoročna sredstva in zaloge pokriva z dolgoročnimi viri.

Tabela 20: Kazalci finančne stabilnosti konkurenta na dan, 31.12.2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	2004	I _{04/03}
Kapital v 1000 SIT	23.467.059,00	111,08
Osnovna sred. v 1000 SIT	16.432.775,00	118,12
Dolgoročna sredstva v 1000 SIT	25.776.758,00	119,37
Dolgoročne rezervacije v 1000 SIT	895.547,00	72,71
Dolgoročni dolgovi v 1000 SIT	4.327.821,00	117,76
Zaloge v 1000 SIT	1.644.758,00	137,55
Koef. kapitalске pokritosti osnovnih sredstev	1,43	94,04
Koef. kapitalске pokritosti dolgoročnih sredstev	0,91	93,05
Koef. dolgor. pokrit. dolgor. sred.	1,11	92,32
Koef. dolg. pokritosti dolg. sred. in norm. zalog	1,05	91,59

Vir: iBON za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 20 je razvidno, da so se vsi izračunani koeficienti pri konkurentu leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali. Koeficient kapitalске pokritosti osnovnih sredstev se je zmanjšal za 5,96%, koeficient kapitalске pokritosti dolgoročnih sredstev za 6,95%, koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev za 7,68% in koeficient dolgoročne pokritosti

dolgoročnih sredstev in zalog za 8,41%. Pri konkurentu del dolgoročnih sredstev ne morejo kriti z lastniškim kapitalom, ampak ga krijejo s tujimi viri.

V podjetju Lafarge Cement d.d. vsi izračunani koeficienti naraščajo, kar pomeni, da leži v podjetju veliko kapitala, ki bi ga lahko porabili za investicije. Tudi pri konkurentu so vsi kazalci, z izjemo koeficienta kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev, nad 1. Ker pa vsi izračunani koeficienti v primerjavi s predhodnim letom padajo, lahko podjetje v primeru takega gibanja pričakuje težave pri poslovanju podjetja v prihodnosti.

3.6.4 Analiza plačilne sposobnosti

Plačilna sposobnost je sposobnost podjetja, da v trenutku zapadlosti z denarnimi sredstvi poravnava svoje obveznosti. Za vsako podjetje, ki samostojno deluje v blagovno-denarnem gospodarstvu, je plačilna sposobnost pogoj za doseganje poslovnega izida oziroma dobička. Načelo plačilne sposobnosti je tesno povezano z načelom rentabilnosti in načelom ekonomičnosti, ker je z njima obratno sorazmerno. Zato je treba najti med temi načeli ustrezno skladnost oziroma najugodnejšo možnost financiranja (Turk, Kavčič, Kokotec – Novak, 1999, str. 513).

Pri plačilni sposobnosti bom izračunala naslednje tri koeficiente (SRS, 2002, str. 213) :

- koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti,
- koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti,
- koeficient kratkoročne neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti.

Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti = likvidna sredstva / kratkoročne obveznosti.

Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti = vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev / kratkoročne obveznosti.

Koeficient kratkoročne neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti = kratkoročna sredstva / kratkoročne obveznosti.

Iz Tabele 21 je razvidno, da so se vrednosti koeficientov v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečale. Podjetje je bilo 31.12.2004 sposobno z likvidnimi sredstvi pokriti 18,30% kratkoročnih obveznosti več kot 31.12.2003. Kazalnik po mojem mnenju ne pokaže dejanskega stanja, ker se nanaša na določen časovni trenutek in se lahko njegova vrednost hitro spreminja. V podjetju lahko z likvidnimi sredstvi in kratkoročnimi terjatvami pokrivajo vse svoje kratkoročne obveznosti. Vrednost tega kazalca se je v primerjanih letih še povečala, kar pomeni, da podjetje nima težav z zagotavljanjem likvidnosti. Enako lahko sklepam tudi iz vrednosti koeficienta kratkoročne neposredne

pokritosti kratkoročnih obveznosti, ki se je leta 2004 v primerjavi s predhodnim letom povečal za 60,50%. Podjetje lahko s kratkoročnimi sredstvi krije vse kratkoročne obveznosti.

Tabela 21: Koefficient plačilne sposobnosti v podjetju Lafarge Cement d.d. na dan, 31.12. v letih 2003, 2004 in pri konkurentu na dan, 31.12.2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	Lafarge Cement			Konkurent	
	2003	2004	I _{04/03}	2004	I _{04/03}
Likvidna sredstva v 1000 SIT	56.862,17	50.227,00	88,33	920.852,00	189,69
Kratk. obvez. v 1000 SIT	1.256.577,65	938.218,00	74,66	3.694.344,00	117,00
Kratk. terjatve v 1000 SIT	2.048.282,64	1.911.390,00	93,32	2.969.039,00	87,20
Kratk. sredstva v 1000 SIT	3.851.658,26	4.615.846,00	119,84	6.675.617,00	87,13
Koef. neposr. pokrit. krat. obv.	0,05	0,05	118,30	0,25	166,67
Koef. pospeš. pokrit. krat. obv.	1,68	2,09	124,80	1,05	85,37
Koef. krat. nep. pokr. krat. obv.	3,07	4,92	160,50	1,78	74,47

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004, iBON za leti 2003 in 2004.

Konkurent je lahko 31.12.2004 pokrival z likvidnimi sredstvi 25% kratkoročnih obveznosti, kar je razvidno iz Tabele 21. Visoka vrednost koeficienta kratkoročne neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (1,78) mi pove, da lahko podjetje pokrije vse svoje kratkoročne obveznosti s kratkoročnimi sredstvi. Podjetje lahko z likvidnimi sredstvi in kratkoročnimi terjatvami pokriva kratkoročne obveznosti, vendar pa se je vrednost koeficienta močno zmanjšala. Če se bo tudi v prihodnosti nadaljevalo to gibanje, bi lahko podjetje naletelo na določene težave pri pokrivanju kratkoročnih obveznosti s kratkoročnimi sredstvi. Pri pokrivanju kratkoročnih obveznosti bi moralo podjetje v tem primeru uporabiti tudi dolgoročna sredstva.

Konkurent lahko z likvidnimi sredstvi pokrije večji del svojih kratkoročnih obveznosti, vendar pa se ta delež povečuje tudi v podjetju Lafarge Cement d.d. Obe podjetji lahko s kratkoročnimi sredstvi pokrivata kratkoročne obveznosti. Vrednost koeficienta pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti je v obeh podjetjih nad 1, vendar je pri konkurentu nekoliko nižje in pada.

3.7 ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA

Poslovni uspeh podjetij je zelo pomemben, saj je uspešno gospodarjenje podjetij ključnega pomena v vsaki družbi. Od uspešnega gospodarjenja podjetij so odvisni uspešnost narodnega gospodarstva, blaginja ljudi in celoten družben sistem (Rozman, Kovač, Koletnik, 1993, str. 46).

Ugotavljanje uspeha je v podjetjih zelo pomembno, saj kaže na delo v podjetju, omogoči popraviljanje posledic in preprečevanje vzrokov, ki bi vodili v neuspešnost. Ugotavljanje poslovnega uspeha je zelo zahtevno. Ugotavljati bi ga morala v celoti od ustanovitve do prenehanja podjetja, kar bi bilo zahtevno, zato ga ugotavljajo le za eno leto. Problem se pojavi tudi v tem, da prodaja ni skozi vse leto enaka, ker nanjo vplivajo sezonski vplivi. To se odraža tako na prihodkih, kot na stroških. Poslovni uspeh je prikazan v izkazu poslovnega izida (Pučko, Rozman, 1993, str. 217).

V nadaljevanju bom najprej analizirala prihodke, nato odhodke in na koncu še dobiček.

3.7.1 Analiza prihodkov

Prihodki so opredeljeni s prodajno vrednostjo prodanih količin, zajemajo pa tudi nekatere izredne postavke, ki prav tako povečujejo poslovni izid (Turk, Melavc, 1994, str. 71).

Prihodki se delijo na (SRS, 2002, str. 133):

- poslovne prihodke,
- finančne prihodke,
- izredne prihodke.

Poslovni prihodki so prihodki od prodaje in drugi poslovni prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki. Prihodke od prodaje sestavljajo prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem obdobju. Drugi poslovni prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki, so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobno. Finančni prihodki so prihodki od naložbenja. Pojavijo se v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami pa tudi v zvezi s terjatvami. Sestavljajo jih obračunane obresti in deleži v dobičku drugih pa tudi prevrednotovalni finančni prihodki. Izredne prihodke pa sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu povečujejo poslovni izid rednega poslovanja. Kot izredni prihodki se štejejo tudi tisti, ki so dobljeni za poravnavo izgube iz prejšnjih poslovnih let, razen če gre za uporabo lastnih virov sredstev (SRS, 2002, str.133,134).

Tabela 22: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) prihodkov podjetja Lafarge Cement d.d. v obdobju 1.1. do 31.12. v letih 2003 in 2004

Element	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Poslovni prihodki	7.789.852,87	98,23	8.492.168,00	99,16	109,02
Prihodki od financiranja	116.941,61	1,47	55.705,00	0,65	47,63
Izredni prihodki	23.450,90	0,30	16.086,00	0,19	68,59
Skupaj	7.930.245,38	100,00	8.563.959,00	100,00	107,99

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 22 je razvidno, da so se v podjetju Lafarge Cement d.d. prihodki leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 7,99%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja poslovnih prihodkov, ki so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 9,02%, saj sta se ostali dve upoštevani kategoriji v istem obdobju zmanjšali. Prihodki od financiranja so se tako leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali za 52,37%, izredni prihodka pa so se v enakem obdobju zmanjšali za 31,41%. Deleži posameznih postavk med vsemi pa se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 niso bistveno spremenili, zato bi omenila le zmanjšanje prihodkov od financiranja, ki so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali za 0,82 odstotnih točk.

Tabela 23: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) prihodkov konkurenta v obdobju 1.1. do 31.12 leta 2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	2004	%	I _{04/03}
Poslovni prihodka	12.464.218,00	93,62	95,96
Prihodki od financiranja	829.792,00	6,23	80,60
Izredni prihodka	19.691,00	0,15	93,15
Skupaj	13.313.701,00	100,00	94,83

Vir: iBON za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 23 je razvidno, da so se prihodka konkurenta leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali za 5,17%. Do tega zmanjšanja je prišlo zaradi zmanjšanja poslovnih prihodkov za 4,04%, prihodkov od financiranja za 19,40% in izrednih prihodkov za 6,85%.

Prihodki so se v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 povečali za 7,99% zaradi 9,02 odstotnega povečanja poslovnih prihodkov. Pri konkurentu so se prihodka zmanjšali. Povečanje prihodkov pozitivno vpliva na poslovanje podjetja. Deleži posameznih prihodkov se ne razlikujejo veliko, le delež prihodkov od financiranja je pri konkurentu nekoliko višji. Ta razlika je tudi posledica tega, da so se prihodka od financiranja v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali predvsem zaradi zmanjšanja finančnih prihodkov iz kratkoročnih terjatev in zaradi zmanjšanja finančnih prihodkov iz dolgoročnih terjatev.

3.7.2 Analiza odhodkov

Odhodka so nasprotje prihodka, skupaj z njimi pa ustvarjajo poslovni izid v obračunskem obdobju. Odhodka se nanašajo na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodka, zajemajo pa tudi nekatere postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid. Poenostavljeno jih lahko obravnavamo kot žrtvovane vrednosti prihodkov za pridobljene vrednosti. Večino odhodkov lahko pojasnimo s stroški, ki se nanašajo na prodane količine. Odhodka so sicer povezani s stroški, vendar pa teh dveh kategorij ne moremo enačiti. Odhodka so tisti stroški, ki po odbitku od prihodkov soustvarjajo poslovni izid v določenem obračunskem obdobju (Turk, Melavc, 1994, str. 61).

Tako kot prihodke lahko razdelimo tudi odhodke. Odhodki se delijo na (SRS, 2002, str. 127):

- poslovne odhodke,
- finančne odhodke,
- izredne odhodke.

Poslovni odhodki so v načelu enaki vračunanim stroškom v obračunskem obdobju, povečanim za stroške, ki se zadržujejo v začetnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje, ter zmanjšanim za stroške, ki se zadržujejo v končnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje. Vsa podjetja morajo tem stroškom dodati še morebitne deleže zaposlencev v razširjenem dobičku in prevrednotovalne poslovne odhodke, ki pred tem niso bili obravnavani kot stroški. Stroški obresti so izključeni iz poslovnih odhodkov. Finančni odhodki so odhodki za financiranje, predvsem stroški danih obresti, in odhodki za naložbenje, predvsem prevrednotovalni finančni odhodki. Izredne odhodke sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu zmanjšujejo izid rednega poslovanja (SRS, 2002, str. 127, 128).

Tabela 24: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) odhodkov v podjetju Lafarge Cement d.d. v obdobju od 1.1. do 31.12. v letih 2003 in 2004

Element	2003	%	2004	%	I _{04/03}
Odhodki iz poslovanja	6.556.915,48	95,26	7.345.400,00	98,30	112,03
Odhodki iz financiranja	289.114,45	4,20	123.974,00	1,66	42,88
Izredni odhodki	36.984,16	0,54	3.221,00	0,04	8,71
Skupaj	6.883.014,09	100,00	7.472.595,00	100,00	108,57

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 24 je razvidno, da so se odhodki v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 8,57%. Do tega povečanja je prišlo, ker so se v tem obdobju povečali odhodki iz poslovanja, in sicer za 12,03%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja stroškov porabljenega materiala, predvsem stroškov energije, in zaradi povečanja drugih poslovnih odhodkov, predvsem oblikovanja dolgoročnih rezervacij za sanacijo kamnoloma, embalažnine in plačila takse za ogljikov dioksid. V letu 2004 pa so se v primerjavi z letom 2003 zmanjšali odhodki iz financiranja za 57,12%. Prav tako so se v tem obdobju zmanjšali izredni odhodki, in sicer za 91,29%. Leta 2004 pa so se v primerjavi z letom 2003 spremenili tudi deleži med vsemi odhodki, pri čemer bi še posebej izpostavila odhodke iz financiranja, katerih delež se je leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšal za 2,54 odstotnih točk. Podjetje bo skušalo v prihodnosti zmanjšati odhodke iz poslovanja tudi tako, da bo uporabljala energetske bogate odpadke, saj je lahko le na ta način na trgu konkurenčno.

Iz Tabele 25 je razvidno, da so se odhodki pri konkurentu leta 2004 v primerjavi z letom 2003 zmanjšali za 20,19%. Do tega zmanjšanja je prišlo zaradi zmanjšanja odhodkov iz poslovanja

za 12,06% in odhodkov iz financiranja za 62,73%. V enakem obdobju so se izredni odhodki povečali za 6,21%.

Tabela 25: Obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) odhodkov pri konkurentu v obdobju od 1.1. do 31.12. leta 2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	2004	%	I _{04/03}
Odhodki iz poslovanja	8.918.300,00	88,93	87,94
Odhodki iz financiranja	791.654,00	7,89	37,27
Izredni odhodki	318.729,00	3,18	106,21
Skupaj	10.028.683,00	100,00	79,81

Vir: iBON za leti 2003 in 2004.

Pri konkurentu so se odhodki leta 2004 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšali za 20,19%, medtem ko so se v podjetju Lafarge Cement d.d. povečali za 8,57%. Odhodki iz poslovanja so se povečali, ker v začetku leta niso proizvajali cementa, ampak so ga uvažali. Pri konkurentu imajo odhodki iz financiranja in izredni odhodki nekoliko večji delež.

3.7.3 Analiza poslovnega izida

Poslovni izid je razlika med prihodki in odhodki v obračunskem obdobju. Podjetje ima dobiček, če so njegovi prihodki v obračunskem obdobju večji kot odhodki istega obračunskega obdobja. Podjetje ima v tem primeru pozitiven poslovni izid, v primeru negativnega poslovnega izida pa ima podjetje izgubo.

Obstajajo temeljne in druge vrste poslovnega izida: dobička ali izgube. Temeljne vrste poslovnega izida so poslovni izid iz prodaje, poslovni izid iz celotnega delovanja, poslovni izid iz rednega delovanja, celotni poslovni izid, celotni poslovni izid po odbitku poravnave izgube iz prejšnjih let, celotni poslovni izid po odbitku prevrednotovalnega popravka poslovnega izida in čisti poslovni izid. Te vrste so pomembne za zunanje in notranje uporabnike računovodskih informacij. Nekatere vrste poslovnega izida pa so pomembne samo za notranje uporabnike računovodskih informacij. Take vrste so prispevek za kritje, kosmati poslovni izid iz celotnega poslovanja, celotni poslovni izid skupaj z deležem zaposlencev v njem in dohodek (SRS, 2002, str. 140).

Iz Tabele 26 je razvidno, da se je v podjetju Lafarge Cement d.d. dobiček pred obdavčenjem leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 4,21%. Razvidno je tudi, da se je čisti dobiček v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 0,67%. V enakem obdobju pa se je zelo povečal tudi davek iz dobička, ki se je povečal kar za 25,82%. Podjetje nameni dobiček za izplačilo dividend.

Pri konkurentu se je dobiček pred obdavčenjem leta 2004 v primerjavi s predhodnim letom povečal za 122,79%, davek iz dobička za 84,09% in čisti dobiček za 130,39%.

Tabela 26: Poslovni izid (v 1000 SIT) podjetja Lafarge Cement d.d. v obdobju od 1.1. do 31.12. v letih 2003 in 2004 in pri konkurentu leta 2004 ter primerjava s predhodnim letom

Element	Lafarge Cement			Konkurent	
	2003	2004	I _{04/03}	2004	I _{04/03}
Prihodki skupaj	7.930.245,38	8.563.959,00	107,99	13.313.701,00	94,83
Odhodki skupaj	6.883.014,09	7.472.595,00	108,57	10.028.683,00	79,81
Dobiček pred obdav.	1.047.231,29	1.091.364,00	104,21	3.285.018,00	222,79
Davek iz dobička	147.548,16	185.652,00	125,82	445.752,00	184,09
Čisti dobiček	899.683,13	905.712,00	100,67	2.839.266,00	230,39

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004 in iBON za leti 2003 in 2004.

Konkurent je leta 2004 dosegel boljši poslovni izid kot podjetje Lafarge Cement d.d. V podjetju Lafarge Cement d.d. se je čisti dobiček povečal za 0,67% in pri konkurentu pa za 130,39%, kar je predvsem posledica velikega znižanja odhodkov iz poslovanja. Konkurent je lahko močno znižal odhodke predvsem zato, ker pri poslovanju uporablja alternativna goriva, ki močno znižajo stroške proizvodnje. Tudi podjetje Lafarge Cement d.d. bo skušalo v prihodnosti na ta način znižati stroške proizvodnje, v kolikor bo dobilo vsa dovoljenja za uporabo alternativnih goriv.

3.8 ANALIZA POSLOVNE USPEŠNOSTI

Pri poslovni uspešnosti je zelo pomembno uresničevanje mini maks načela. To pravi, da naj podjetja dosežejo z danimi sredstvi maksimalen rezultat ali pa naj dosežejo dani učinek z minimalnimi sredstvi. To temeljno ekonomsko načelo pa lahko izražamo na tri načine, in sicer kot načelo (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 203):

- ekonomičnosti,
- produktivnosti,
- rentabilnosti.

3.8.1 Analiza ekonomičnosti

Ekonomičnost je razmerje med proizvedeno vrednostjo učinkov in med vložki, ki se izražajo s stroški (Škerbic, Rebernik, 1990, str. 227).

Ekonomičnost 1 = poslovni prihodki / poslovni odhodki.

Ekonomičnost 2 = redni prihodki / redni odhodki.

Ekonomičnost 3 = prihodki / odhodki.

Tabela 27: Ekonomičnost poslovanja v podjetju Lafarge Cement d.d. v obdobju 1.1. do 31.12. v letih 2003 in 2004 ter pri konkurentu leta 2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	Lafarge Cement			Konkurent	
	2003	2004	I _{04/03}	2004	I _{04/03}
Posl. prih. v 1000 SIT	7.789.852,87	8.492.168,00	109,02	12.464.218,00	95,96
Redni prih. v 1000 SIT	7.906.794,48	8.547.873,00	108,11	13.294.010,00	94,83
Celotni prih. v 1000 SIT	7.930.245,38	8.563.959,00	107,99	13.313.701,00	94,83
Posl. odh. v 1000 SIT	6.556.915,48	7.345.400,00	112,03	8.918.300,00	87,94
Redni odh. v 1000 SIT	6.846.029,93	7.469.374,00	109,11	9.709.954,00	79,16
Celotni odh. v 1000 SIT	6.883.014,09	7.472.595,00	108,57	10.028.683,00	79,81
Ekonomičnost 1	1,19	1,16	97,31	1,40	109,31
Ekonomičnost 2	1,15	1,14	99,09	1,37	119,86
Ekonomičnost 3	1,15	1,15	99,47	1,33	119,03

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004 ter iBON za leti 2003 in 2004.

V Tabeli 27 je ekonomičnost izračunana na 3 načine. Zaskrbljujoče je, da se je ekonomičnost pri vseh treh načinih izračuna znižala. Podjetje bi moralo v prihodnosti povečati prihodke. Največji del imajo poslovni prihodki, ki jih je težko povečevati, saj je na prodajo cementa težko vplivati. V podjetju bodo, po mojem mnenju, lažje znižali odhodke, saj je predvsem prihodke iz poslovanja težko povečevati. Odhodke bodo lahko, če bodo začeli uporabljati alternativna goriva, v prihodnosti močno znižali, kar se kaže tudi pri konkurentu.

Iz Tabele 27 je razvidno tudi, da se je pri konkurentu ekonomičnost leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala, in to za več kot 9%.

Ekonomičnost poslovanja se je torej v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšala, pri konkurentu pa povečala. Ekonomičnost sem izračunala na tri načine, in po vseh izračuni je bila ekonomičnost večja pri konkurentu, kar pomeni, da imajo v konkurenčnem podjetju boljše razmerje med prihodki in odhodki.

3.8.2 Analiza produktivnosti dela

Na poslovno uspešnost vplivajo različni dejavniki, kot so: sodobna tehnologija, tržna naravnost, zadostni viri ... Toda ključen dejavnik, ki vpliva na uspešnost poslovanja, so sposobni kadri (Možina, 1994, str. 174). Produktivnost dela je močno odvisna od tega, ali so

delavci motivirani za delo ali ne. Z motivacijo lahko usmerjamo aktivnost delavcev k tistim učinkom, ki pomenijo posamezne dejavnike delovne uspešnosti, in tako pospešujejo delovno uspešnost v celoti (Uhan, 1989, str. 188).

Ločimo finančne in nefinančne dejavnike motivacije. Finančni dejavniki motivacije so plače, nagrade, premije, dodatki, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, plačilo za prehrano, plačane šolnine itd. Med nefinančne dejavnike lahko uvrstimo samostojnost pri delu, izzivov polno delo, uspeh pri delu, dobre medsebojne odnose, možnost napredovanja, možnost usposabljanja, možnost izobraževanja ipd. (Ovnič, 2004, str. 13–15).

Produktivnost dela kot ekonomski splet je odnos med fizičnim obsegom proizvodnje in potroškom dela. Produktivnost dela pravzaprav prikazuje uspešnost dela v tehničnem smislu (Škerbic, Rebernik, 1990, str. 218).

Produktivnost = celotni prihodek / povprečno število zaposlenih.

Tabela 28: Produktivnost dela (v 1000 SIT / zaposlenega) v podjetju Lafarge Cement d.d. v obdobju od 1.1. do 31.12. v letih 2003 in 2004 in pri konkurentu v obdobju od 1.1. do 31.12.2004 in primerjava s predhodnim letom

Element	Lafarge Cement			Konkurent	
	2003	2004	I _{04/03}	2004	I _{04/03}
Celotni prihodka	6.883.014,09	7.472.595,00	108,57	13.313.701,00	94,83
Povp. št. zaposlenih	260,00	245,00	94,23	430,00	94,51
Produktivnost dela	26.473,13	30.500,39	115,21	30.962,10	100,34

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004 ter iBON za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 28 je razvidno, da se je v podjetju Lafarge Cement d.d. produktivnost dela leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 15,21%. Povečanje produktivnosti dela pozitivno vpliva na poslovanje podjetja. Podjetje lahko poveča produktivnost zaposlenih, če jih dovolj dobro motivira. V podjetju Lafarge Cement d.d. povečajo motiviranost na več načinov. Tako nagrajujejo inovacije zaposlenih, omogočajo jim nadaljnje izobraževanje, plačujejo jim zdravniške preglede, delavcem plačujejo rekreativne dopuste, omogočajo jim brezplačno plavanje, obiskovanje seminarjev, nekatere izlete ipd.

Iz Tabele 28 je razvidno tudi, da se je v enakem obdobju povečala povečala produktivnost dela pri konkurentu za 0,34%.

Produktivnost dela se je leta 2004 v primerjavi s predhodnim letom v podjetju Lafarge Cement d.d. povečala bolj kot pri konkurentu, vendar pa pri njem zaposlena oseba ustvari leta 2004 še vedno za 461,71 tisoč tolarjev na zaposlenega več. Ta razlika je tudi posledica

različne strukture zaposlenih, saj imajo v podjetju Lafarge Cement d.d. zaposlene tudi ljudi v kuhinji, čistilke, pri konkurentu pa te dejavnosti opravljajo zunanji izvajalci.

3.8.3 Analiza donosnosti

Donosnost lahko opredelimo z vidika podjetja kot razmerje med čistim dobičkom in povprečnimi sredstvi ali pa z vidika lastnika kapitala kot razmerje med čistim dobičkom in povprečnim kapitalom. Rentabilnost z vidika podjetja je torej načelo doseganja čim večjega čistega rezultata na enoto angažiranih sredstev in je tista delna mera uspešnosti gospodarjenja, ki meri racionalnost angažiranih sredstev. Čisti dobiček primerjamo s povprečno vrednostjo osnovnih in obratnih sredstev v obdobju, v katerem merimo rentabilnost. Praviloma gre pri tem za obdobje enega leta (Rejc, Lahovnik, 1998, str. 102).

Donosnost sredstev = čisti dobiček / povprečna sredstva.

Donosnost kapitala = čisti dobiček / povprečni kapital.

Tabela 29: Donosnost (v %) v podjetju Lafarge Cement d.d. v letih 2003 in 2004 ter pri konkurentu leta 2004 ter primerjava predhodnim letom.

Element	Lafarge Cement			Konkurent	
	2003	2004	I 04/03	2004	I 04/03
Čisti dobiček v 1000 SIT	899.683,12	905.712,00	100,67	2.839.266,00	230,39
Povp. sred. v 1000 SIT	12.037.321,60	12.149.415,69	100,93	30.844.624,36	106,29
Povp. kapital v 1000 SIT	9.927.237,98	10.603.084,73	106,81	22.296.993,26	106,31
Donosnost sredstev	7,47	7,45	99,74	9,21	156,66
Donosnost kapitala	9,06	8,54	94,25	12,73	216,71

Vir: Letna poročila podjetja Lafarge Cement d.d. za leta 2002, 2003, 2004 in iBON za leta 2002, 2003 in 2004.

Iz Tabele 29 lahko ugotovimo, da se je v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 donosnost sredstev zmanjšala za 0,26%, donosnost kapitala pa za 5,75%. To pomeni, da je leta 2003 100 SIT sredstev prineslo 7,47 SIT čistega dobička, leta 2004 pa 2 stotina manj. 100 SIT kapitala je leta 2003 prineslo 9,06 SIT čistega dobička, leta 2004 pa 12 stotinov manj. Podjetje potrebuje za doseganje enakega rezultata več sredstev in kapitala, kar pomeni, da sta donosnost kapitala in donosnost sredstev padli.

Iz Tabele 29 lahko tudi ugotovimo, da sta se pri konkurentu leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala donosnost sredstev za 56,66% in donosnost kapitala za 116,71%.

Pri konkurentu sta donosnost kapitala in donosnost sredstev veliko višji, kar pomeni, da potrebuje manj sredstev in kapitala za to, da doseže enak rezultat.

4 SKLEP

V diplomski nalogi sem analizirala poslovanje podjetja Lafarge Cement d.d., ki se ukvarja s proizvodnjo cementa. V nadaljevanju bom povzela nekaj ključnih zaključkov, do katerih sem prišla skozi to analizo poslovanja.

Najprej sem analizirala sredstva in prišla do ugotovitve, da so se stalna sredstva v proučevanem obdobju zmanjšala, gibljiva pa povečala kar za 19,84%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja zalog, ki so se povečale za 58,07%. Izračunala sem tudi koeficiente obračanja obratnih sredstev, zalog in terjatev do kupcev. Vse tri izračunane vrednosti so se leta 2004 v primerjavi s predhodnim letom povečale, kar pozitivno vpliva na poslovanje podjetja.

Na poslovanje podjetja bistveno vplivajo zaposleni. Število zaposlenih se v podjetju nenehno zmanjšuje, izobrazbena struktura pa se ne glede na to izboljšuje. Pomembno se mi zdi tudi to, da se je bruto koeficient fluktuacije leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal, kljub temu pa se je povečala tudi produktivnost dela.

Analizirala sem še posamezne poslovne funkcije, izmed katerih sem se najprej odločila za nabavno. Obseg nabave se je v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal predvsem zaradi bistvenega povečanja stroškov blaga ter stroškov materiala.

Pri proizvodnji sem naredila več podanaliz in prišla do naslednjih ugotovitev. Proizvodnja klinkerja se je v podjetju leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečala za 10,59%, proizvodnja cementa in maltita se je zmanjšala za 2,86%. Stroški proizvodnje so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali kar za 12,03%.

V podjetju pa seveda ni dovolj, če proizvode le proizvedejo, ampak jih morajo tudi prodati. Prodaja se je v podjetju v proučevanem obdobju povečala le za 0,29%. Do tega povečanja prodaje je prišlo zaradi večje prodaje na domačem trgu. Čeprav prodajo največ proizvodov v razsutem stanju, se povečuje le prodaja vreč. Pomembno je tudi, na kakšen način pridejo proizvodi do kupcev. Večina transporta je opravljena po cesti, pri čemer je zabeležena tudi nizka rast. Za prodajo v tej panogi je značilna sezonska komponenta, saj se prodaja v zimskih mesecih nekoliko zmanjša.

Skozi celoten reprodukcijski proces je prisotno tudi financiranje. Kapital se je v proučevanem obdobju povečal za 1,35%, prav tako pa so se povečale tudi rezervacije in pasivne časovne razmejitve. V podjetju so se v istem obdobju zmanjšale finančne in poslovne obveznosti. Za proučevano podjetje je značilna zelo visoka stopnja kapitalizacije, ki znaša kar okrog 90%. Iz tega pa tudi sledi, da ima podjetje v obeh letih zelo nizko stopnjo zadolženosti. Izračunala sem tudi koeficiente finančne stabilnosti, katerih vrednost je prav tako zelo visoka. Tudi vrednosti koeficientov plačilne sposobnosti so zelo visoki. Izračun teh koeficientov vodi do

enakih zaključkov. Podjetje je finančno zelo stabilno in ima veliko plačilno sposobnost. Je pa zanj značilno zelo konzervativno poslovanje, ki se kaže predvsem v neizkoriščanju finančnega vzvoda in v neizkoriščanju kapitala, ki je znotraj podjetja še na razpolago za določene investicije. Podjetje deluje tako zato, ker se zadolžujejo lastniki, investiranje v podjetju Lafarge Cement d.d. pa je mogoče samo v določenih obdobjih in še to predvsem z lastnimi sredstvi.

Analizirala sem tudi poslovni uspeh, kjer sem analizirala prihodke, odhodke in dobiček. Prihodki so se leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečali za 7,99%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja poslovnih prihodkov. Tudi odhodki so se v istem obdobju povečali, in sicer za 8,57%. Do tega povečanja je prišlo zaradi povečanja odhodkov iz poslovanja, kar je predvsem posledica uporabe dragih energetskega virov. V istem obdobju se je povečal tudi dobiček. Dobiček pred obdavčenjem se je v podjetju Lafarge Cement d.d. leta 2004 v primerjavi z letom 2003 povečal za 4,21%, čisti dobiček pa se je v istem obdobju povečal le za 0,67%.

Analizo poslovanja pa sem zaključila z analizo poslovne uspešnosti, ki je sestavljena iz analize ekonomičnosti, analize produktivnosti in analize rentabilnosti. Ekonomičnost se je v proučevanem obdobju nekoliko zmanjšala. Produktivnost dela se je v istem obdobju povečala za 15,21 %. Prav tako kot ekonomičnost pa se je nekoliko zmanjšala tudi donosnost.

Pri primerjavi s konkurentom sem ugotovila, da je imel le-ta leta 2004 boljši poslovni izid, poleg tega sta se povečali tudi donosnost in ekonomičnost poslovanja. Produktivnost se je enako kot v podjetju Lafarge Cement d.d. povečala. Konkurent tudi bolj izkorišča finančni vzvod. Pri konkurentu se v primerjavi s podjetje Lafarge Cement d.d. nekoliko počasneje obračajo obratna sredstva.

Na podlagi analize poslovanja lahko sklepam, da ima podjetje kar nekaj težav. V podjetju so se v tem obdobju zmanjšala stalna sredstva, vendar pa je to posledica politike lastnika. V prihodnosti bodo investirali predvsem v ekologijo. Zaradi teh investicij ni pričakovati, da bi se v podjetju bistveno izboljšali rentabilnost in ekonomičnost. Ima slabši poslovni izid kot konkurent, kar je posledica predvsem tega, da konkurent uporablja alternativna goriva, saj je prihodke povečal manj kot podjetje Lafarge Cement d.d. Menim, da ima podjetje v primeru uporabe alternativnih goriv velike možnosti za uspeh, saj so stroški teh goriv bistveno nižji, nekatera podjetja pa z njihovo uporabo celo nekaj zaslužijo, vendar pa bodo morali še pred tem spremeniti mnenje javnosti.

LITERATURA

1. Berk Aleš, Lončarski Igor, Zajc Peter: Poslovne finance. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 292 str.
2. Bošnjak Marko: Gradivo za vaje in seminar za predmeta upravljanje in ravnanje podjetja in temelji managementa. 1. izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 99 str.
3. Hočevar Marko, Igličar Sandi, Zaman Maja: Osnove računovodstva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 469 str.
4. Lipičnik Bogdan: Organizacija podjetja. 4. izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 243 str.
5. Lipovec Filip: Analiza in planiranje poslovanja. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1983. 402 str.
6. Lysons Kenneth: Purchasing and Supply Chain Mngement. Harlow : Prentice Hall, 2000. 526 str.
7. Možina Stane: Osnove vodenja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1994. 287str.
8. Needles Belverd E., Powers Marian: Financial Accounting. Boston : Houghton Mifflin Company, 1998. 849 str.
9. Olve Nils – Goran, Roy Jan, Wetter Magnus: Performance drivers – a practical guide to using the balanced scorecard. Chichester : John Wiley & Sons Ltd., 1999. 347 str.
10. Ovnič Maja: Vpliv različnih motivacijskih dejavnikov na uspešnost poslovanja: Primer družbe Mobitel d.d., Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 47 str.
11. Potočnik Vekoslav: Komercialno poslovanje z osnovami trženja 1. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 80 str.
12. Pučko Danijel: Analiza in načrtovanje poslovanja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 335 str.
13. Pučko Danijel, Rozman Rudi: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1993. 344 str.
14. Rejc Adriana, Lahovnik Matej: Priročnik za ekonomiko podjetja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 118 str.

15. Rozman Rudi, Kovač Jure, Koletnik Franc: Management. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1993. 312 str.
16. Škerbic Majda, Rebernik Miroslav: Ekonomika podjetja. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1990. 336 str.
17. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. 1.izdaja. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 841 str.
18. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Kokotec – Novak Majda: Poslovodno računovodstvo. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003. 856 str.
19. Turk Ivan, Melavc Dane: Uvod v računovodstvo. 3. dopolnjena izdaja. Kranj: Moderna organizacija, 1994. 492 str.
20. Uhan Stane: Vrednotenje dela. Kranj : Moderna organizacija, 1989. 445 str.
21. Van Weele J. Arjan: Nabavni management, analiza, planiranje in praksa, Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1998. 406 str.
22. Žnidaršič Kranjc Alenka: Ekonomika podjetja. Postojna : Dej, 1995. 272 str.

VIRI

1. Ekonomsko ogledalo. Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2005. julij. 47 str.
2. Ekonomsko ogledalo. Ljubljana : Urad RS za makroekonomske raziskave in razvoj, 2005. avgust-september. 44 str.
3. iBON – CD-rom s podatki o poslovanju družb in s.p.-jev. Ljubljana : Novi forum d.o.o., 2005.
4. Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d. iz leta 2001.
5. Interno gradivo podjetja Lafarge Cement d.d. iz leta 2005.
6. Interno poročilo prodaje podjetja Lafarge Cement d.d. za leto 2003.
7. Interno poročilo prodaje podjetja Lafarge Cement d.d. za leto 2004.
8. Letno poročilo podjetja Lafarge Cement d.d. za leto 2003.

9. Letno poročilo podjetja Lafarge Cement d.d. za leto 2004.
10. Pravilnik o ravnanju z embalažo in z odpadno embalažo (Uradni list RS 104/2000 in spremembe in dopolnitve 12/02).
11. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002. 319 str.
12. Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 41/04).

PRILOGI

Tabela 1: Bilanca stanja podjetja Lafarge Cement d.d. na dan 31.12. za leti 2003 in 2004
(podatki so v 1000 SIT)

	2003 tekoče cene	2003 stalne cene	2004
STALNA SREDSTVA:	7.954.535,00	8.209.080,12	7.622.247,00
Neopredmetena dolgoročna sredstva	30.324,00	31.294,37	33.133,00
Opredmetena osnovna sredstva	7.293.138,00	7.526.518,42	6.960.413,00
Dolgoročne finančne naložbe	631.073,00	651.267,34	628.701,00
GIBLJIVA SREDSTVA:	3.732.210,00	3.851.640,72	4.603.316,00
Zaloge	593.926,00	612.931,63	968.831,00
Kratkoročne poslovne terjatve	1.984.770,00	2.048.282,64	1.911.390,00
Kratkoročne finančne naložbe	1.098.415,00	1.133.564,28	1.672.868,00
Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina	55.099,00	56.862,17	50.227,00
AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	17,00	17,54	12.530,00
SKUPAJ SREDSTVA:	11.686.762,00	12.060.738,38	12.238.093,00
KAPITAL:	10.205.639,00	10.532.219,45	10.673.950,00
Vpoklicani kapital	1.430.000,00	1.475.760,00	1.430.000,00
Kapitalske rezerve	7.410.729,00	7.647.872,33	7.410.369,00
Rezerve iz dobička	143.000,00	147.576,00	143.000,00
Preneseni čisti poslovni izid	0,00	0,00	865.588,00
Čisti poslovni izid poslovnega leta	868.420,00	896.209,44	471.503,00
Prevrednotovalni popravki kapitala	353.490,00	364.801,68	353.490,00
REZERVACIJE	220.842,00	227.908,94	460.235,00
FINANČNE IN POSL. OBVEZNOSTI:	1.217.614,00	1.256.577,65	938.218,00
Dolgoročne finančne obveznosti	0,00	0,00	0,00
Dolgoročne poslovne obveznosti	0,00	0,00	0,00
Kratkoročne finančne obveznosti	339.148,00	350.000,74	39.148,00
Kratkoročne poslovne obveznosti	878.466,00	906.576,91	899.070,00
PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	42.667,00	44.032,34	165.690,00
SKUPAJ KAPITAL IN OBVEZN.	11.686.762,00	12.060.738,38	12.238.093,00

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.

Tabela 2: Izkaz poslovnega izida podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004 (podatki so v 1000 SIT)

	2003 tekoče cene	2003 stalne cene	2004
Čisti prihodki od prodaje	7.660.645,00	7.936.428,22	8.157.126,00
Spremeba vred. zalog proiz. in ned. proiz.	-178.815,00	-185.252,34	272.136,00
Usred. lastni proizvodi in lastne storitve	0,00	0,00	13.932,00
Drugi poslovni prihodki	37.333,00	38.676,99	48.974,00
SKUPAJ:	7.519.163,00	7.789.852,87	8.492.168,00
Stroški blaga, materiala in storitev	4.076.184,00	4.222.926,62	4.495.199,00
Stroški dela	1.351.893,00	1.400.561,15	1.368.223,00
Stroški amortizacije in odpisi vrednosti	758.037,00	785.326,33	968.709,00
Drugi poslovni odhodki	142.955,00	148.101,38	513.269,00
SKUPAJ:	6.329.069,00	6.556.915,48	7.345.400,00
Finančni prihodki iz deležev	6.411,00	6.641,80	6.998,00
Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	33.897,00	35.117,29	0,00
Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	72.570,00	75.182,52	48.707,00
SKUPAJ:	112.878,00	116.941,61	55.705,00
Fin. odh. za odpise dolg. in kra. fin. naložb	20.086,00	20.809,10	106.513,00
Fin. odh. za obresti in iz drugih obveznosti	258.982,00	268.305,35	17.461,00
SKUPAJ	279.068,00	289.114,45	123.974,00
Čisti posl. izid iz rednega delovanja	1.023.904,00	1.060.764,54	1.078.499,00
Izredni prihodki	22.636,00	23.450,90	16.086,00
Izredni odhodki	35.699,00	36.984,16	3.221,00
Celotni dobiček pred obdavčenjem	1.010.841,00	1.047.231,28	1.091.364,00
Davek iz dobička zunaj rednega delovanja	142.421,00	147.548,16	185.652,00
Drugi davki, ki niso izkazani v postavkah	0,00	0,00	0,00
Čisti posl. izid obračunskega obdobja	868.420,00	899.683,12	905.712,00

Vir: Letni poročili podjetja Lafarge Cement d.d. za leti 2003 in 2004.